

Успен ауданының жерлерді бөлу нобайын бекіту туралы

Күші жойған

Павлодар облысы Успен аудандық мәслихатының 2009 жылғы 28 шілдедегі N 93 /17 шешімі. Павлодар облысы Успен ауданының Әділет басқармасында 2009 жылғы 28 тамызда N 12-12-76 тіркелген. Күші жойылды - Павлодар облысы Успен аудандық мәслихатының 2017 жылғы 31 шілдедегі № 85/18 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) шешімімен

Ескерту. Күші жойылды - Павлодар облысы Успен аудандық мәслихатының 31.07.2017 № 85/18 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) шешімімен.

Қазақстан Республикасының "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Заңының 6-бабы, 1-тармағының 13)-тармақшасына сәйкес аудандық мәслихат **ШЕШІМ ЕТЕДІ:**

1. Павлодар облысы Успен ауданының жерлерін аумақтарға бөлу нобайы қосымшаға сәйкес бекітілсін.

2. Осы шешім алғашқы ресми басылымға жарияланған күннен бастап 10 күнтізбелік күннен кейін күшіне енеді.

3. Осы шешімнің орындалуын бақылау аудандық мәслихаттың экономика және бюджет жөніндегі тұрақты комиссиясына жүктелсін.

*Аудандық мәслихаттың IV сайланған
XVII сессия төрағасы
Аудандық мәслихатының хатшысы*

*О. Устименко
Т. Байғожинов*

Успен аудандық мәслихатының
2009 жылғы 28 шілдедегі
№93/17 шешіміне қосымша

Қазақстан Республикасының жер ресурстарын басқару жөніндегі Агенттігі
Агентство Республики Казахстан по управлению земельными ресурсами
«ПавлодарЖерҒОО» еншілес мемлекеттік кәсіпорын
Дочернее государственное предприятие «ПавлодарНПЦзем»

Павлодар облысы
Успенка ауданы
Жерін
АЙМАҚТЫҚТАРҒА БӨЛУ
СХЕМА ЗОНИРОВАНИЯ
земель
Успенского района
Павлодарской области

«Павлодар ЖерҒОО» ЕМК
ДГП «ПавлодарНПЦзем»

Жерге орналастыру және жер
Кадастры бөлімнен бастығы
Нач. отдела землеустройства и
земельного кадастра М.С. Баймағамбетов
(қолыменгі, қолы, аты-жөні)
(должность, подпись, Ф. И. О.)

Эксперт тобының жетекшісі
Руководитель экспертной
группы А.В. Семенов
(қолыменгі, қолы, аты-жөні)
(должность, подпись, Ф. И. О.)

Сектордың бастығы
Нач. сектора М.К. Фатихова
(қолыменгі, қолы, аты-жөні)
(должность, подпись, Ф. И. О.)

Жерге орналастырушы инженер
Инж. – землеустроители Н.Н. Трякшина
(қолыменгі, қолы, аты-жөні)
(должность, подпись, Ф. И. О.)

В.Г. Дулашева
(қолыменгі, қолы, аты-жөні)
(должность, подпись, Ф. И. О.)

А.В. Камкина
(қолыменгі, қолы, аты-жөні)
(должность, подпись, Ф. И. О.)

Г.И. Калыкова
(қолыменгі, қолы, аты-жөні)
(должность, подпись, Ф. И. О.)

И.Г. Журавникая
(қолыменгі, қолы, аты-жөні)
(должность, подпись, Ф. И. О.)

Р.К. Нурмағанбетова
(қолыменгі, қолы, аты-жөні)
(должность, подпись, Ф. И. О.)

В.М. Мазманили
(қолыменгі, қолы, аты-жөні)
(должность, подпись, Ф. И. О.)

г. Павлодар 2009 ж.г.

МАЗМҰНЫ

р/с	Тараудың, құжаттың атауы	Беттердің нөмірі	Ескерту
1.	Түсіндірме жазбахат	3	
	Жоба – ісестіру материалдарының болуы	3	
	Ауданның жер қоры жағдайының талдауы	4	
	1. Олардың аумақты пайдалану сипатына әсерін тигізетін табиғат жағдайлары мен бағасы	4	
	2. Аудан жер қорының жағдайы және оны тиімді пайдалану:	9	
	1. Ауданның жер қорын бөлу	9	

2. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерді аймақтарға бөлу	11	
3. Елді мекендер жерін аймақтарға бөлу	13	
4. Өнеркәсіп, көлік, байланыс және ауыл шаруашылығынан өзге мақсатқа арналған жерді аймақтарға бөлу	14	
5. Ерекше қорғалатын аумақтардың жерін аймақтарға бөлу	15	
6. Орман қоры жерін аймақтарға бөлу	16	
7. Су қорының жерін аймақтарға бөлу	16	
8. Босалқы жерлерді аймақтарға бөлу	17	
2. Кестелер	18	
1. Ауданның жер қорының құрамы және құрылымы	18	
2. Жерді санаттар бойынша бөлу серпіні	19	
3. Аудан бойынша ауыл шаруашылығы алқаптары алаңдарының серпіні	20	
4. Олардың құнарлылығына әсер ететін қасиеттері бойынша ауыл шаруашылығы алқаптарының сипаттамасы	21	
5. Шабындықтардың мәдени–техникалық жағдайы	22	
6. Жайылымдардың мәдени–техникалық жағдайы	23	
7. Аграрлық сектордағы шаруашылық жүргізуші субъектілердің құрамы	24	
8. Жердің агроклиматтық жағдайы және кадастрлық бағасы	34	
9. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жердің серпіні	37	
10. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерді аймақтарға бөлу	38	
11. Елді мекендер жерінің серпіні	39	
13. Елді мекендер жерін аймақтарға бөлу	40	
14. Өнеркәсіп, көлік, байланыс және ауыл шаруашылығынан өзге мақсатқа арналған жердің серпіні	41	
15. Жерді ерекше шарттармен пайдалану аймақтары	42	
16. Ластанған және бүлінген жерлердің консервациясы	43	
17. Өнеркәсіп, көлік, байланыс және ауыл шаруашылығынан өзге мақсатқа арналған жерді аймақтарға бөлу	44	
18. Ерекше қорғалатын аумақтардың жерін аймақтарға бөлу	46	
19. Орман қоры жерінің серпіні	47	
20. Орман қоры жерін аймақтарға бөлу	47	
21. Су қоры жерінің серпіні	50	
22. Су қоры жерін аймақтарға бөлу	50	
23. Босалқы жердің серпіні	53	
24. Босалқы жерді аймақтарға бөлу	53	
25. Ауданның жер қорын аймақтарға бөлу	54	
3. Шешім	55	

Құрастырған инженер – жерге орналастырушы: И. Г. Журавицкая
маусым, 2009 ж

Түсіндірме жазбахат
Кіріспе

Жерлерді бөлудің аймақтық сұлбасы Қазақстан Республикасының Жер кодексіне сәйкес іске асырылады.

Жердің аймақтарын олардың нысаналы мақсатын және пайдалану тәртібін белгілеумен анықтау аймақтарға бөлудің негізі болып табылады.

Жер пайдалану тәртібін анықтау нысаналы мақсат бойынша жер қорын сауатты, тиімді пайдалану үшін нақтылы негіз құруға мүмкіндік жасайды. Жердің жылжымайтын мүлік нарығын дамыту үшін Жер кодексін іске асыру жөніндегі негізгі міндеттердің бірден – бір шешімі болып табылатын, жер ресурстары мен кадастр жүргізудің мемлекеттік есебін түбегейлі жақсартады.

Жоба – іздестіру материалдарының болуы

Успен ауданы жерлерін аймақтарға бөлу сұлбасын әзірлеу кезінде аталмыш материалдар зерделенді және қолданылды:

- аудандық жоспарлау сұлбасы, 1972 ж.;
- 2000 жылға дейінгі кезеңдегі ауданның жерге орналастыру сұлбасы;
- жер алқаптары сапасының сипаттамасы, 1980 ж.;
- шабындықтар мен жайылымдардың сапалық сипаттамасы, 1995 ж.;
- жердің топырақтық топтастыру материалдары, 1982 ж.;
- Павлодар облысы азықтық алқаптарының мәдени – техникалық жағдайы, 1996 ж.;
- ауданның ауылдық елді мекендер аумағының жер – шаруашылық орналастырылуы, 2001 – 2004 ж.;
- түгендеу материалдары (айдалатын жерлердің шекарасын және алаңын анықтау, 2002 ж.;
- ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді түгендеу жөніндегі материалдар, 2004 ж.;
- топырақ зерттеу материалдары;
- ӘЖ – 35 кВ, ӘЖ - 110 кВ, "Павлодарэнергосервис" ААҚ, 2000 ж. қорғау аймақтары жерлерін анықтау жөніндегі материалдар;
- Успен ауданы орман қоры жер телімдерінің шекара жоспары, 2003 ж.;
- автожолдар бойындағы орман алаптарында тұрақты жер пайдалану құқығын ресімдеу бойынша құжаттар, 2005 ж.;
- "Қазавтожол" республикалық мемлекеттік қазынашылық кәсіпорны мен " Павлодар облысының коммуналдық шаруашылық, көлік және коммуникация департаменті" ММ жер телімдеріне жер пайдалану құқығына құжаттар әзірлеу жөніндегі материалдар, 1999-2003 ж.;
- автомобиль жолдарын түгендеу жөніндегі материалдар, 1996 ж.;

- "Қазавтожол" республикалық мемлекеттік қазынашылық кәсіпорны мен " Павлодар облысының коммуналдық шаруашылық, көлік және коммуникация департаменті" ММ жер телімдеріне облыстық мақсаттағы автожолдарды орналастыру және қызмет көрсету үшін жер пайдалану құқығына құжаттар әзірлеу жөніндегі материалдар, 2003 ж.;

- ҚР Үкіметінің 2004 жылғы 16 қаңтардағы N 42 қаулысымен бекітілген су қорғау аймақтары мен алқаптарын белгілеу ережесі;

- Успен ауданы бойынша шағын көлдер, өзендер, бұлақтар, тоғандар және су қоймаларын түгендеу материалдары, 1990 ж.;

- Успен ауданы колхоздарының ішкі шаруашылық жерге орналастыру жобалары, 1987 ж.

1. АУДАННЫҢ ЖЕР ҚОРЫ ЖАҒДАЙЫНЫҢ ТАЛДАУЫ

1. АУМАҚТЫ ПАЙДАЛАНУ СИПАТЫНА ТАБИҒАТ ЖАҒДАЙЛАРЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ӘСЕР ЕТЕТІН БАҒАСЫ

Успен ауданы Павлодар қаласынан солтүстік – шығысқа қарай, Павлодар облысының шығысында орналасқан және солтүстік – батысында Қашыр ауданымен, оңтүстік – батысында Павлодар ауданымен, оңтүстік – шығысында Шарбақтымен, шығысында Ресей Федерациясымен шектеседі. Ауданның аумағы жинақы, жалпы көлемі 549416 га (01.11.08 ж.баланс бойынша).

Ауданның әкімшілік орталығы – Успен ауылы, ауданның оңтүстік – батыс бөлігінде орналасқан (ауданның облыс аумағындағы орналасу сұлбасы қоса берілді).

Успен ауданынан Павлодар қаласы облыстық орталығына дейін арақашықтығы 96,0 км, Павлодар қаласымен байланыс облыстық мақсаттағы автожолдар арқылы жүзеге асырылады. Аудан аумағында теміржол стансалары жоқ. Сондай – ақ жақын арадағы 24 км Тұзқала стансасына дейін әуе байланысы жоқ. Павлодар - Лозовое автожолы негізгі көлік магистралі болып табылады.

Ауданның климаты өкпек континенттілігімен: көктемгі – жазғы кезеңдердегі құрғақтылығымен, жазда ауа температурасының жоғарылығымен, қыста төменділігімен, жылдар бойы атмосфералық жайын – шашынның аздығымен және тұрақсыздығымен, барлық жыл ішіндегі желдің елеулі қызметімен сипатталады. Көбінесе көктемгі кезеңде үдемелі болатын, оңтүстік - батыс және батыс бағыттардағы желдер басымдығы жоғары желдер болып табылады.

Ауданның агроклиматтық қатынасында 2 аймаққа бөлінеді: ауданның солтүстік бөлігі біркелкі қуаң, орталығы мен оңтүстігі қуаң.

Біркелкі қуаң аймақта жауыш - шашынның жылдық орташа мөлшері –3,5 374 мм, қар жамылғысының биіктігі – 20-25 см, аязсыз кезеңдердің ұзақтығы – 3,5 ай.

Қыста ауданның барлық аумақтарында ауа райы –20 градус температурамен – 70 - 80 күн бұлыңғыр және салқын, қыстың өте салқын күндерінде – 30 градус температурамен 25-30 күнге жетеді. Ауа температурасының аса тұрақсыздығы қыс айлары үшін ерекше, сонымен қатар өте төменгі температурамын жылымық болуы да мүмкін. Төменгі температуралар және жеткіліксіз қарлы жамылғы топырақтың терең тоңдануының себебі болып табылады. Қар жамылғысы қазан айының соңы - қараша айының басында пайда болады және сәуір айының бірінші онкүндігіне дейін тұрады.

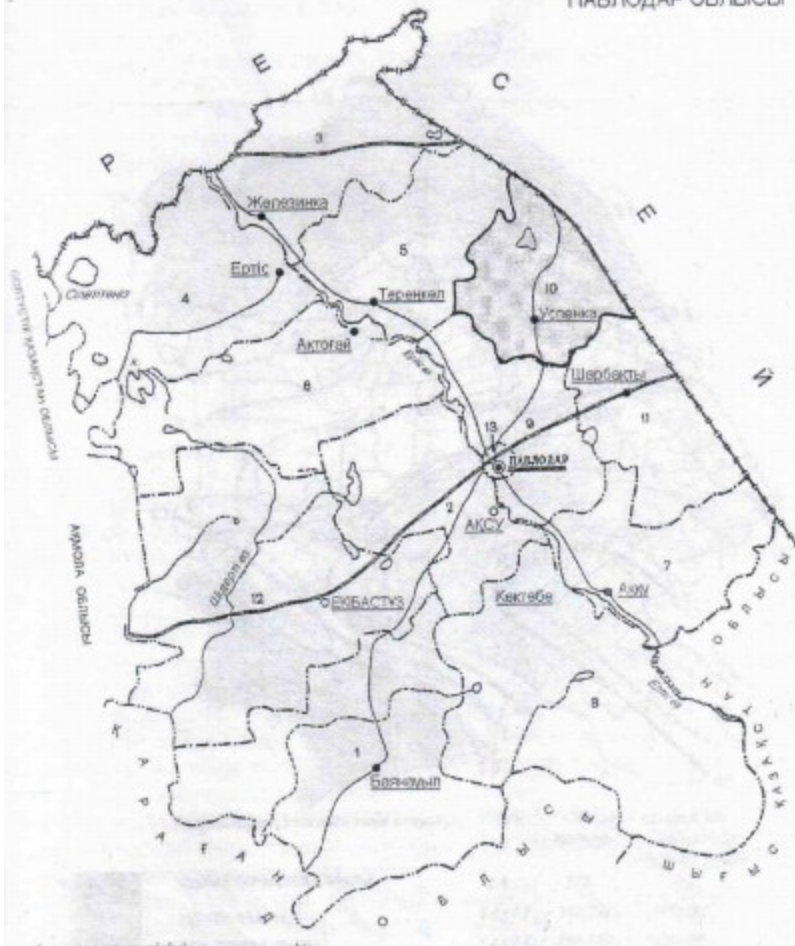
Қыстан көктемге ауысу кезінде температураның күрт үдей түскені байқалады

Құрғақ, желді, сирек болатын күндізгі жоғары температурамен тоңазытулар 15 – 25 мамырда тоқталатын, көктем мезгілі өсімдіктердің дамуы үшін маңызды мезгіл. Жылдың көктемінде ашық топырақ үшін өте зиянды және шаң – тозаңды дауылға әкеліп соғатын, оңтүстік – батыс және батыс бағыттардағы желдің жылдамдығы 5 м/сек. жуық. Сондықтан мамыр – эрозиялық қатынаста өте қауіпті ай.

Жазы құрғақ және ыстық. Ең ыстық ай – шілде айы, ауаның тәуліктегі орташа температурасы + 20 жуық, ең жоғарғысы + 35.

Күзі көктем сияқты – қысқа мерзімді, жауын – шашынның аздығымен сипатталады. Алғашқы қатқақтар көптеген жағдайда қыркүйек айының ортасы мен соңында болады.

ПАВЛОДАР ОБЛЫСЫ

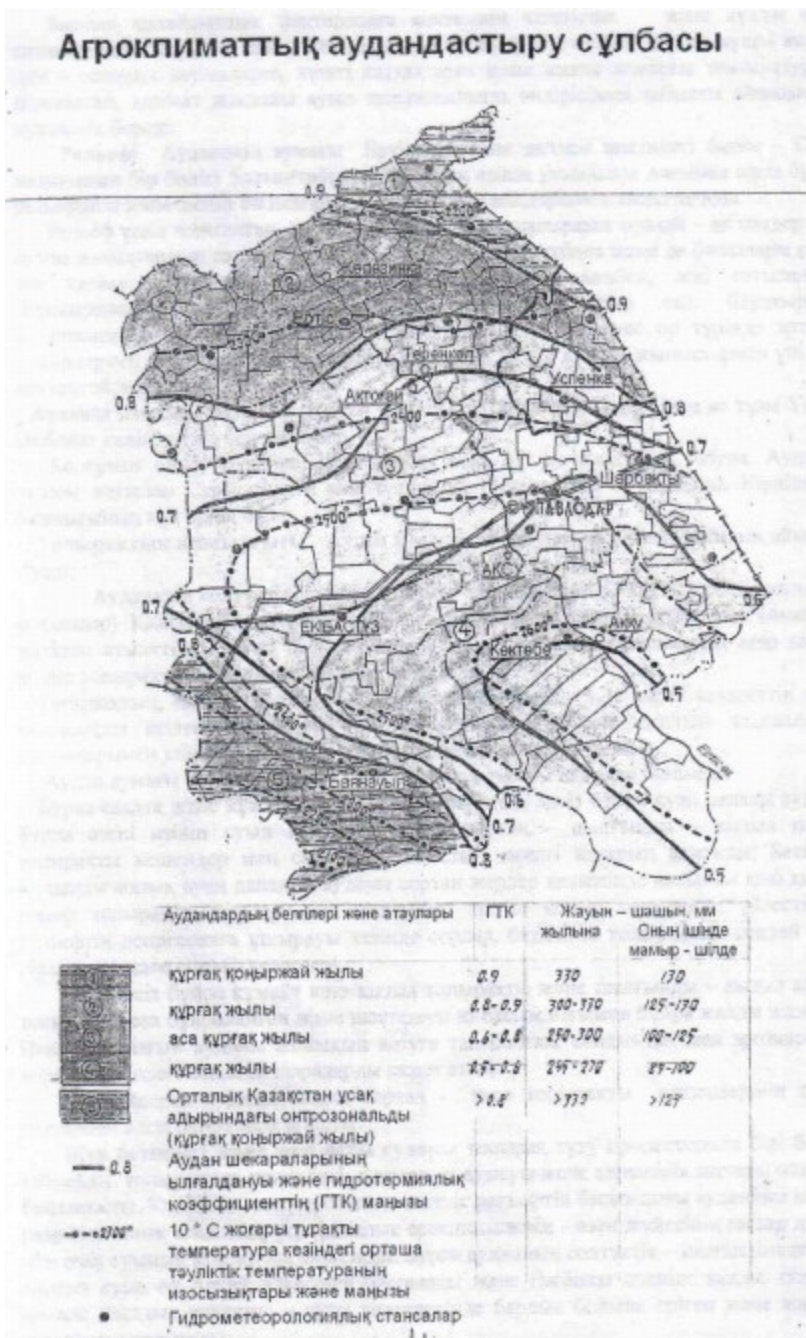
Аудандардың тізімі

1. Баянауыл
2. Ақсу қаласы ауылдық аймағы
3. Железинка
4. Ертіс
5. Қызыр
6. Ақтоғай
7. Ақсу
8. Май
9. Павлодар
10. Успенка
11. Шарбақты
12. Екібастұз қаласы ауылдық аймағы
13. Павлодар қ.

Шартты белгілер:

- Павлодар** — Облыс орталығы
- Баянауыл** — Аудан орталығы
- ⊙ — Облыстық бағыныстағы қалалар
- — Өзге де елді мекендер
- — — — — Одақтас республикалардың шекаралары
- — — — — Облыстардың шекаралары
- — — — — Аудандардың шекаралары
- — — — — Темір жолдар
- — — — — Тас жолдар және басқалары
- — — — — Өзендер, көлдер

Агроклиматтық аудандастыру сұлбасы

Барлық қолайсыздық факторларға көктемнің кештігіне және күздің ерте қатқақтарына, жауын – шашынның қамтамасыз етілуінің жетімсіздігіне, күшті желге, шаң – тозаңды дауылдарға, күшті қатқақтарға және жазғы жоғарғы температураға қарамастан, климат жағдайы ауыл шаруашылығы өндірісімен табысты айналысуға мүмкіндік береді.

Рельефі. Ауданның аумағы Ертістің жазық даласы шегіндегі батыс – Сібір жазығының бір бөлігі болып табылады. Жазық өзінің ұзындығы жағынан әлсіз бұйра рельефімен және жеңіл сызылған төменгі аралық жалдарымен сипатталады

Рельеф үшін шектелген және белгіленген шұңқырлардың сондай – ақ көлдер мен сорлы жазықтардың саны: Әж - Болат, Табылжан, Қонжұбаев және де басқалары өзіне тән қасиет. Негізінде шұңқырлардың байрайлары көлбек, жиі сатыланған. Шұңқырдың жасы төрттіктен жоғары, қазіргі заманға сай. Шұңқырдың микроклиматы төмпешік, төбешік, шұңқыр, және терең емес ор түрінде әртүрлі бұдырлармен берілген. Кейбір жерлерде кәдуілгі жеңіл құмды жыныстармен үйілген кішкентай жалдар кездеседі.

Ауданда пайдалы қазбадан, Үлкен және Кіші Табылжан көлдерінде ас тұзы Үлкен Әжболат көлінде глаубер тұзы бар.

Ас тұзын өңдеу бұрынан жүргізілуде және әлі де жалғасын табуда. Ауданда сапасы жағынан Сарыағаштан кем түспейтін, минералды су ашылды. Кірпіш саз балшығының кен орны бар.

Топырақтық жамылғысы. Аудан аумағы екі табиғи - ауылшаруашылық аймаққа кіреді:

Ауданның солтүстік бөлігі (бұрынғы "Маяк" және. СОКП 21 съезі атындағы колхоздар) Қазақстан провинциясының оңтүстік қара топырақты қуаң аймағына жатады; аумақтың қалған басым бөлігі Қазақстан провинциясының қою қызыл қоңыр топырақты қуаң далалық аймаққа жатады.

Топырақтың, негізінде, оларда 2 – ден жоғары емес, 3 % сирек кездесетін әлсіз қамтамасыз етілген қарашірігі бар немесе фосфор мен азоттың жылжымалы нысандарымен қамтамасыз етілмеген кешендер түрінде жатады.

Аудан аумағы табиғи аймақтылыққа сәйкес 4 табиғи аймаққа бөлінеді:

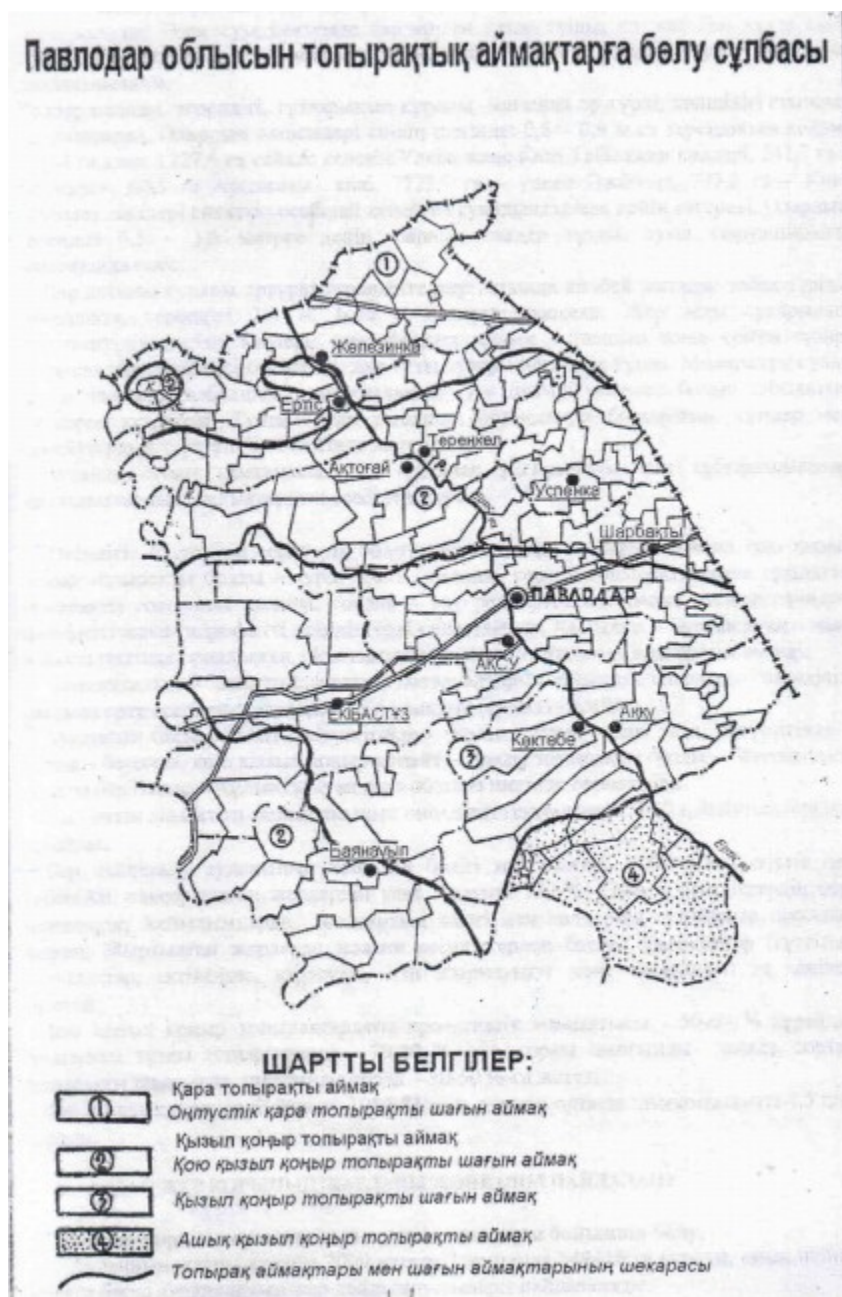
Бурла саздақ және құмайт қою қызыл топырақты, әлсіз бұйра қуаң далалы ауданы Бурла өзені өзінің суын Ертіске құятын, сортаң – шалғынды – қызыл қоңыр топырақты кешендер мен сорлармен ағыстың ежелгі аңғарын қамтиды; Батыс – Құлынды жазық қуаң далалық ауданы сортаң жерлер кешенінде қалыпты қою қызыл қоңыр топырақты жерлері мен шалғынды қызыл қоңыр топырақты үйлестіруде рельефтің депрессияға ұшырауы кезінде сорлар, батпақты топырақтар, сондай – ақ шалғынды және сорлар кездеседі.

Әлсіз бұйра құмайт қою қызыл топырақты және шалғынды – қызыл қоңыр топырақты сәл бұйраланған және шектелген аз басымдығымен бұйра жалды жазықты Павлодар шағын ауданы жойылып кетуге тап болған, сондықтан жел эрозиясынан қорғау жөніндегі кешенді шараларды қажет етеді.

Федоров ауданы саздақ сортаң - қара топырақты кешендерінің тұзды дақтармен әлсіз бұйра шоқ ағашты.

Жер бетіндегі және жер асты сулары топырақ тұзу процестерінің бірі болып табылады. Топырақтың шығу тегі, тұздардың ауысуы және қарашірік заттары олармен байланысты. Климаттың құрғақтығы мен тегіс рельефтің басымдығы ауданның негізгі гидрологиялық және гидрографикалық ерекшеліктерін - өзен

жүйесінің нашар дамуы мен өзен суының молдығын анықтады. Бурла ауданның солтүстік – шығысына ағатын жалғыз өзен, ол Алтай өлкесінен басталады және Әжболат өзеніне құяды. Өзеннің арнасы жылдың көктемгі – күзгі кезеңдерінде барлық бойына еріген және жаңбыр суларымен толығады.

Өзен жазғы мерзімде ұсақ көпіршіктер, көлшелер, сорлардың пайда болуымен кеуіп қалады. Өзен суы көктемде қар еріген кезде тұщы, ал жаз бен күзде ащы болады. Өзен шаруашылық мақсатта емес. Өзен тек қана малдарды суару үшін ғана пайдаланылады.

Көлдер өлшемі, тереңдігі, тұздарының құрамы жағынан әр түрлі, көпшілігі ағынсыз шұңқырларда. Олардың өлшемдері енінің шегінде: 0,6 – 0,9 м аз

тереңдіктен көлемі 11544 га және 1227,6 га сәйкес келетін Үлкен және Кіші Табылжан көлдері, 241,7 га - Бажманов, 60,3 га Арынғазы көлі, 7723,7 га – үлкен Әжболат, 773,2 га – Кіші Әжболат көлдері сияқты, осындай кеңейген суайдындарына дейін өзгереді. Олардың тереңдігі 0,5 – 1,5 метрге дейін, барлық көлдер тұзды, ауыл шаруашылығы мақсатында емес.

Жер астылы сулары әртүрлі тереңдікте жер астында көлбей жатады: табақ тәрізді төмендікте, тереңдігі 2-4 м, 6-10 м жоғары учаскеде. Жер асты суларының қоректенуінің негізгі көздері: атмосферлық жауын – шашын және еріген сулар. Минералдану дәрежесі бойынша жер асты сулары негізінде тұщы. Минералды сулар тұзды неогенді сазбалшық және саздақтар суға төзімді көкжиек болып табылатын жерлерде кездеседі. Тұщы сулар алғашқы сортаңдануы болмайтын, құмдар мен құмайтардың төрттен бір бөлігінде жатады.

Ауданда сумен қамтамасыз ету артезиан ұңғымалары мен құбырлылардың, шахталықтардың, құдықтардың есебінен жүреді.

Өсімдігі. Ауданның солтүстік бөлігі оңтүстік қара топырақты және қою қызыл қоңыр топырақты бозды – түрлі шөпті даланы, сортаң топырақты және тұздалған топырақты голофитті даланы, сондай – ақ рельефтің жағымсыз элементтеріндегі мезофитті және гидрофитті өсімдіктерді сипаттайтын, Қызылту - Бурлак қуаң – дала облысы шегінде орналасқан. Осы шағын аймақтың жайылымы анағұрлым өнімді.

Ботаникалық - азықтық зерттеу материалдары бойынша олардың өнімділігі жылына орта есеппен гектарына 3-3,5 азықтық бірлікті құрайды.

Ауданның басым бөлігі солтүстігінде - бозды – түрлі шөпті дала, оңтүстігінде – бозды – бетегелі, қою қызыл қоңыр құмайт – құмды топырақты бозды – бетегелі дала сипаты бар Батыс – Құлынды қуаң дала облысы шегінде орналасқан.

Осы шағын аймақтың жайылымының өнімділігі гектарына 1,5 - 2,0 ц азықтық бірлікті құрайды.

Жер пайдалану ауданының көптеген бөлігі жылтылған, 1986 жылы егістік пен түбегейлі жақсартылған жерлердің үлес салмағы 75,5 %. Табиғи өсімдіктердің өсуі межелерде, жайылымдарда, жолдардың жиегі мен көлдердің ауданында сақталып қалған. Жыртылған жерлерде мәдени өсімдіктерден басқа, арамшөптер (сүттіген, бидайықтар, ақтікенше, қарасұлы, егін шырмауығы және басқалары) де кеңінен тараған.

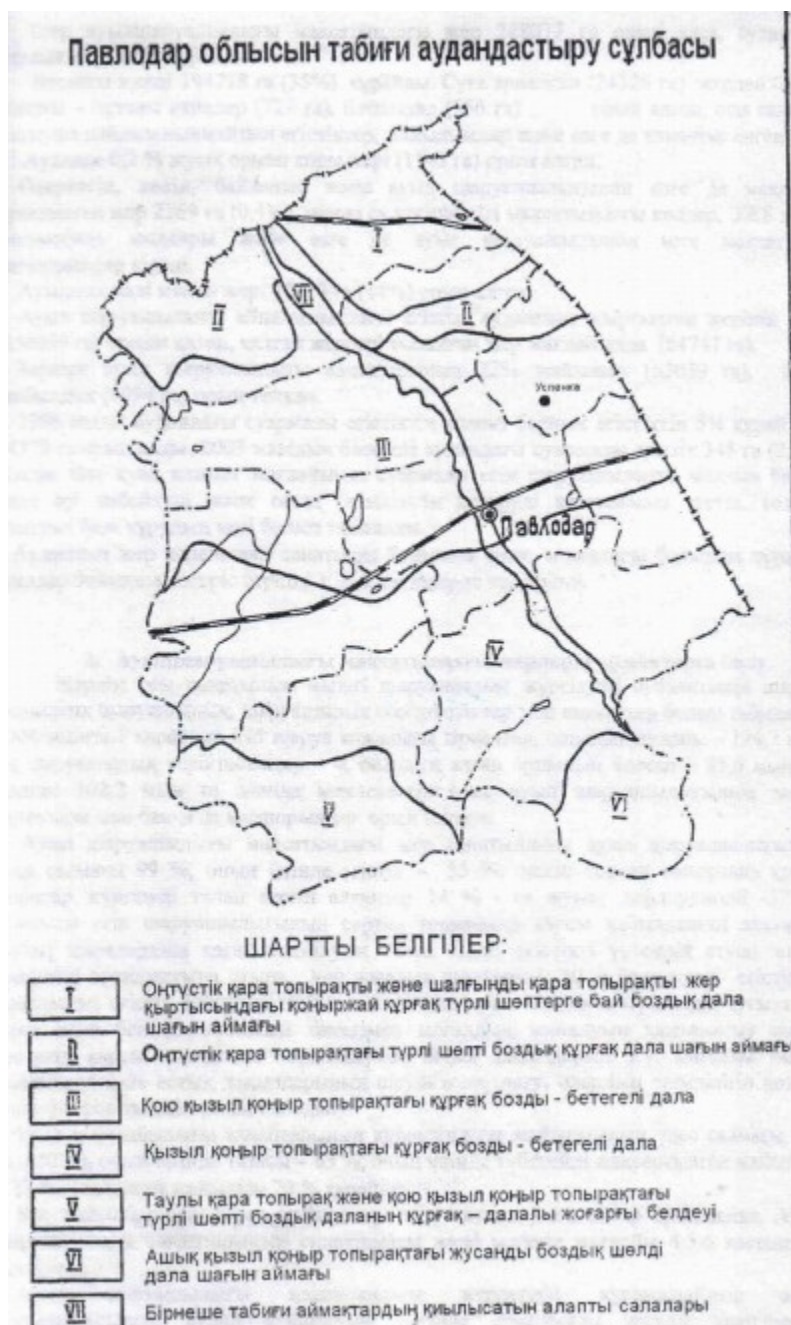
Қою қызыл қоңыр топырақтардағы проективтік жамылғысы - 50-60 % құрайды, шалғынды тұзды топырақтарда - 70-80 % - ға, сорлы шалғынды далада, сортаң топырақты шалғында, шалғынды сорда - 30-50 %-ға жетеді.

Көп жылдық шөптер бойынша 1980-84 ж.ж. шөптің орташа шығымдылығы 4,5 ц/га құрады.

2. АУДАН ЖЕР ҚОРЫНЫҢ ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ ОНЫ ПАЙДАЛАНУ

1. Жер қорын жер санаттары және алқаптары бойынша бөлу

Ауданның жалпы ауданы 2009 жылғы 1 қаңтарда 549416 га құрады, оның ішінде 4666 га басқа аудандардың жер пайдаланушылары пайдаланады.

Егер ауылшаруашылығы мақсатындағы жер 288077 га орын алса, ауданның барлық жері 52 % құрайды.

Босалқы жерді 194718 га (35 %) құрайды. Суға арналған (24326 га) жерден басқа, ағашты – бұталы екпелер (728 га), батпақтар (556 га) орын алған, осы

санатқа уақытша пайдаланылмайтын егістіктер, жайылымдар және өзге де алқаптар енген.

Ауданда 0,2 % жуық орман қоры жері (1143 га) орын алған.

Өнеркәсіп, көлік, байланыс және ауыл шаруашылығынан өзге де мақсатқа арналмаған жер 2269 га (0,4 %), мұнда су кәсіпшілігі мақсатындағы көлдер, ЭЖБ жері, автомобиль жолдары және өзге де ауыл шаруашылығынан өзге мақсаттағы кәсіпорындар кіреді.

Ауылдық елді мекен жері 76559 га (14 %) орын алған.

Ауыл шаруашылығы айналымындағы егістік, ауданның жыртылған жерінің 71 % (156059 га) орнын алған, қалған жерлері тыңайған жер жағдайында (64747 га).

Барлық ауыл шаруашылығы алқаптарының 22 % жайылым (63039 га), 0,4 % шабындық (1094 га) орын тепкен.

1996 жылы аудандағы суармалы егістіктің көлемі барлық егістіктің 5 % құрайтын, 14379 га орын алды. 2009 жылдың басында аудандағы суармалы егістік 348 га (0,2 %) болды. Өте қуаң климат жағдайында суармалы егін шаруашылығы, малдың басын одан әрі көбейтуді және оның өнімділігін көтеруді қамтамасыз ететін, төзімді азықтық база құрудың көзі болып табылады.

Ауданның жер қорын жер санаттары бойынша бөлу, алқаптары бойынша құрамы, жылдар бойынша өзгеріс серпіні 1, 2, 3 кестелерде келтірілді.

2. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді аймақтарға бөлу

Жердің осы санатының негізгі шаруашылық жүргізуші субъектілері шаруа, фермерлік шаруашылық, шаруашылық серіктестіктер мен азаматтар болып табылады. 2008 жылғы 1 қарашаға 215 шаруа қожалығы тіркелген, олардың ауданы – 194,7 мың га; шаруашылық серіктестіктер – 4, олардың алған орнының көлемі – 81,6 мың га. Қалған 102,2 мың га алаңда мемлекеттік емес ауыл шаруашылығының заңды тұлғалары мен басқа да кәсіпорындар орын тепкен.

Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жер санатындағы ауыл шаруашылығының үлес салмағы 99%, оның ішінде егістік – 55%, оның: сортаң топыраққа қарсы шаралар жүргізуді талап ететін алқаптар 14% - ға жуық; дефлиренгені - 37%. Соңғысы егін шаруашылығының сортаң топыраққа қарсы қабылданған аталмыш негізгі шаралардың қатаң сақталуын талап етеді: егістікті үстемдік етуші желге көлденең орналыстыра отыра, көп жылдық шөптермен 50 м белдеудегі егістіктің орналасуы; егістік бетіндегі шабындық қалдықтарын сақтауға мүмкіндік туғызатын және аңыз бен ықтырманьң көмегімен ылғалдың

жиналуын қамтамасыз ететін эрозияға қарсы техниканы пайдаланумен астық дақылдарын егу; ылғалды тиімді пайдалану және астық дақылдарының пісуін жеделдету, олардың өнімділігін көтеру үшін фосфор тыңайтқышын қолдану.

Ауыл шаруашылығы алқаптарының құрамындағы жайылымның үлес салмағы – 22% (63039), оның ішінде тазасы – 65%, оның ішінде түбегейлі жақсартылған жайылым – 22%. Тапталған жайылым 20% құрайды. Бұл жайылым мал сирек жайылатын, елді мекендермен қатар орналасқан. Ауыл шаруашылығы алқаптарының сипаттамасы және мәдени жағдайы 4, 5, 6 кестелерде келтірілді.

Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлердің құрамына Ертіс өзені жайылымындағы, аудан аумағының шегінде орналасқан ерекше шарттармен пайдаланылатын жерлер – 0,4% құрайтын, шабындықтар (1094 га), олар таза негізінде (79%) кіреді.

Ертіс өзенінің жайылмасы флор мен фаунамен ерекшеленетін, бірегей табиғи кешен болып табылады. Оның су басқан шабындығы аймақты дамыту үшін тіршілікті қамтамасыздандыру кепілдік көзі болатын, ауданның негізгі базасының қызметін атқарады. Оның табиғи тепе-теңдігінің бұзылуы ауыр зардаптарға әкеліп соғады.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 27 маусымдағы N 877 "Мемлекеттік табиғи қорықтар және республикалық мақсаттағы мемлекеттік табиғат ескерткіштері туралы" қаулысына сәйкес жайылма шабындықтарын пайдалану және Ертіс өзені жайылмасының сақталуын қамтамасыз ету мақсатында оған мемлекеттік табиғи қорық мәртебесі берілді.

Алынып тасталды - Павлодар облысы Успен аудандық мәслихатының 2009.12.25 N 111/19 шешімімен.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 20 маусымдағы N 442 Жер кодексінің 6 тарауына сәйкес жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың жер учаскелерін пайдалану кезіндегі құқықтары мен міндеттері жүзеге асырылады.

Жайылмада өсетін кейбір өсімдік түрлері "Қызыл кітапқа" енгізілген, оның ішінде итмұрын, мойыл, долана, қара бүлдірген.

Қазақстанда бұдан басқа табиғи кешен болмағандықтан, бағалы, сирек және жоғалып кетуі мүмкін жайылма өсімдіктерін қорғау ерекше маңызды мағына береді.

Топырақтың әлеуетті және тиімді құнарлылығы есебімен аймақта өсірілетін далалық дақылдар мен топырақ сипаттамасы бойынша егістік пен түбегейлі жақсартылған жерді ұйымдастыру негізінде ауыспалы егісті енгізу жөніндегі ұсыныс жатыр. Астық дақылдарының өнімділігін көтеру, мал шаруашылығы үшін тұрақты азықтық база құру үшін әрекет етуші ғылыми ұсыныстарға сәйкес ауыспалы егіс сұлбасы қабылданды.

Астық дақылдарын 12 пайыздан 16 пайызға дейін физикалық сазбалшықта егістікті және түбегейлі жақсартылған жерді ұйымдастыру негізінде көп жылдық шөптесін 50 метрлік алқапта пайдалану ұсынылды.

Бір жылдық дақылдарды 12 пайыздан 16 пайызға дейін физикалық сазбалшықта көп жылдық шөптесін 100 метрлік алқапта пайдалану ұсынылды.

100 метрлік алқапта физикалық сазбалшықтың 20 пайызынан астамында парды астық дақылдарына пайдалану ұсынылды.

100 метрлік егісте 10 жылдық ауыспалы егіс айналымымен бір жылдық шөптесін астық дақылдарын және көпжылдық шөптесін парларын орналастырумен 5 танапты астықтық танаптық астық шөптесін парлар топырақ қорғау ауыспалы егісі ұсынылады. Дақылдарды кезектестіру сұлбасы (1 егіс – тары/көпж. ш. 1 г; 2 егіс – арпа/көпж. ш. 2 г; 3 егіс – пар/көпж. ш. 3 г; 4 егіс – бидай/көпж. ш. 4 г; 5 егіс – арпа/көпж. ш. 5 г).

50 метрлік алқапта 10 жылдық ауыспалы егіс айналымымен (1 егіс – тары/көпж. ш. 1 г; 2 егіс – күнбағыса/көпж. ш. 2 г; 3 егіс – жүгері/көпж. ш. 3 г; 4 егіс – жүгері/көпж. ш. 4 г; 5 егіс – арпа/көпж. ш. 5 г) кезектестірілген 5 танапты шөптесін отамалы астықты топырақ қорғау ауыспалы егіс және 12 жылдық ауыспалы егіс айналымымен (1-2 егіс дақылдарын кезектестіру – тары/көпж. ш. 1-2 г; 3 егіс – пар/көпж. ш. 3 г; 4 егіс – қарамық/көпж. ш. 4 г; 5 егіс – бидай/көпж. ш. 5 г; 6 егіс – арпа/көпж. ш. 6 г) 6 танапты дән – шөпті парлы топырақ қорғау ұсынылды.

25 метрлік алқапта 6-7 танаптық шөптесін астықты танапты ауыспалы егіс (1 егіс – б.ж.ш./көпж. ш. 5 г; 2 егіс – көпж. ш./ б.ж.ш.; 3 – 6 егіс – көпж. ш. 1-5 г) дақылдар кезектестіріледі.

Бой – бойымен орналастырылған (100-50-25 м) түбегейлі жақсартылған жайылымда бір жылдық шөптерді көп жылдық шөптермен орналастырумен 2 танапты, 6 және 7 танапты (1 егіс – б.ж.ш./көпж. ш. 5 г; 2 егіс – көпж. ш./ б.ж.ш.; 3 – 6 егіс – көпж. ш. 2-5 г) шабындықты – жайылымды ауыспалы егіс ұсынылды.

Табиғи жайылымның өнімділігін сақтау және көтеру, ботаникалық оттылығын жақсарту, эрозияға ұшырауын төмендету немесе оны болдырмау үшін 4-5 танапты жайылым айналымы жүйесіндегі табиғи жайылымды пайдалану жоба сызбасында алаптың кеңдігін ұсына отыра, егісті бой – бойымен орналастыру көрсетілді.

Егіс айналымы егістік жер және оның шекарасы бойынша егіс қорғайтын орман алқаптары құрылды. Орман алқабының негізгі тағайындалуы – желдің жылдамдығын азайту, аңызак желдің әрекетін, шаң – тозаңды дауылдың әрекетін азайту, қар жиналуына көмектесу, микроклиматты жақсарту және нәтижесінде ауыл шаруашылығы дақылдарының өнімін көтеру.

Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жер санатында 348 га суармалы жер бар. Суармалы жерде көкөніс – картоп, картоп – көкөніс және картоп – астық ауыспалы егісі қарастырылған.

Одан басқа, ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерінде автожолдар, электр беріліс, байланыс жүйелері өтеді. Олардың барлығы өнеркәсіп, көлік және ауыл шаруашылығынан өзге де мақсаттарға арналған жерлер және осы аумақтарды ауыл шаруашылық тауарларын өндірушілерден алып қоюсыз өзінің ерекше шарттарымен қорғалатын аймағы бар. Осы аймақтарды пайдалану шартының сипаттамасы "Өнеркәсіп, көлік, байланыс, қорғаныс және ауыл шаруашылығынан өзге де мақсаттарға арналған жерлерді аймақтарға бөлу" бөлімінен қарау.

Жер пайдаланушылар өздерінің иелігіндегі жер телімдерін мақсатты тағайындалуы бойынша пайдалануға міндетті.

Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді аймақтарға бөлу 10-кестеде және сызбада көрсетілді.

Ескерту.2-тарауға өзгеріс енгізілді - Павлодар облысы Успен аудандық мәслихатының 2009.12.25 N 111/19 шешімімен.

3. Елді мекен жерлерін аймақтарға бөлу

Елді мекен жерлерін аймақтарға бөлу ауылдық елді мекен аумағын жер – шаруашылық орналастыру жобасына (2001 – 2004 ж.ж.) ауылдық аймақты ұйымдастыру және жоспарлаудың аумақтық сұлбасына сәйкес іске асырылады. Жеке пайдаланудағы мал жаюға арналған уақытша пайдалануға берілген учаскелердің босалқы жерінен қосылған елді мекен шекаралары жер – шаруашылық орналастыру жобасымен түзетілген, алдағы уақытта 10-15 пайыз ұлғайтумен жүргізілді. Жоба бойынша бөлінген қосымша алаңдар жер балансында есепке алынды. Елді мекен жерінің ауданы 2008 жылғы 1 қарашаға 76559 га құрады. Мал басының өсуімен және жайылым алқаптарының жетімсіздігінен, Успен, Ковалев, Надаров, Ольгинка және Қоңырөзек ауылдық округтері елді мекен жерлерінің алаңын ұлғайту жалпы көлемі 4329 га жер қоры жерінен ауыстыру есебінен болжанып отыр.

Елді мекен жерлерінің экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін шаралар қарастырылды, оларға:

- ауылды шаңды дауылдан, қатты желден, күртік қардан қорғау үшін елді мекен маңына қорғау жасыл аймақтарын жасау;

- елді мекеннің барлық аумағын қоқыстан, көңнен және басқа да тұрмыстық қалдықтардан жоспарлы – жүйелі тазартуды жүргізу;

- санитарлық ережелерге, оларды топырақ үйіп қорғауға сәйкес стационарлық көң сақтау және тұрмыстық қалдықтарға арналған қоқыс тастайтын орынды тәртіпке келтіру;

- зиянды жәндіктер мен арамшөптермен күресу жөніндегі авиатозандандыру, авиасебу жүргізуге тыйым салынған ауыл құрылысы шекарасынан екі километрлік санитарлық аймақ орнату, осы елді мекен жерлерін аймаққа бөлудің 13 – кестесіне енгізілді.

4. Өнеркәсіп, көлік, байланыс және ауыл шаруашылығынан өзге де мақсаттарға арналған жерлерді аймақтарға бөлу

Өнеркәсіп, көлік, байланыс және ауыл шаруашылығынан өзге де мақсаттарға арналған жерлердің 2008 жылғы 1 қарашаға ауданы 2269 га, Успен ауданы алаңының 0,4 пайызын құрайды. Ауданда Үлкен Табылжан көлінде " Павлодартүз" АҚ ас тұзы кенін өндіреді. Ас тұзын өндіруге арналған учаскенің ауданы 559 га (25 пайыз) құрайды.

Автомобиль көлігі жерінің ауданы 1259 га/55 пайыз, қалған алаңда темір жол көлігі, байланыс нысаналары және басқа да жер пайдаланушылардың жерлері орын алған.

Аудандағы автомобиль қозғалысы аталмыш автожолдар арқылы іске асырылады: облыстық (Павлодар – Успен – Ресей Федерациясы шекарасы) және жергілікті мақсаттағы республикалық мақсаттағы Омск – Павлодар – Майқарағай жолы. Бөлінген алқаптың ені 26-дан 44 метрге дейін. Автожолдардағы қозғалыстың үдеуіне байланысты 30 - 50 метрге дейін трасса бойында санитарлық қорғау аймағы белгіленді. Автомобиль көлігін қорғау аймағының бойын пайдалану тәртібі төмендегідей:

1. Қорғау аймақтары жер бөлу алқабына жанасатын жер телімдеріне нысаналарды пайдалану қауіпсіздігі мен халықтың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін белгіленеді;

2. жер пайдаланудың жер төсемінде қолайсыз жерлерді болдырмау мүмкіндігінің ерекше жағдайлары;

3. қорғау аймақтары шегінде табиғи топырақ жамылғысын бұзуға, өсімдіктерді құртуға жол берілмейді.

Одан басқа, аудан бойынша жер асты байланыс кабелінің желістері салынған. Сондай – ақ байланыс кабелінің бойына қызмет көрсетілмейтін күшейткіш пункт орнатылған. Оның ауданы 2008 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша 14 га құрады.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2004 жылғы 30 қыркүйектегі N 1010 қаулысымен телекоммуникация жүйелерін қорғау ережесі бекітілді. Осы

жүйелер зақымданғанда, телекоммуникациялардың қалыпты жұмысы бұзатындықтан және халық шаруашылығы мен еліміздің қорғанысына зиян келтіретіндіктен, телекоммуникациялар жүйелерін (кабелдік, радиорелелік) сақтауды қамтамасыз ету үшін осы ереже енгізілді.

Трассада жер асты байланыс кабелі жүйесінің жан – жағынан 2 м арақашықтықта жер асты кабелі трассасынан қорғайтын, осы жүйелер бойы көлденең тік анықталған жерлердің учаскесі түріндегі қорғау аймақтары белгіленді.

Ауылдық аймақтағы кабель жүйелерінің жер асты трассаларында бағдар болып табылатын, өлшенген нысана белгіленді.

Жер асты кабель жүйелері қорғау аймақтарына кіретін жер телімдері жер пайдаланушылардан алып қойылмайды және олар ауыл шаруашылығын жүргізу үшін және өзге де мақсаттарға пайдаланылады.

Аталмыш міндетті талаптарды сақтау арқылы:

- 1) тану белгілерін ауыстыруға, көмуге, сындыруға;
- 2) қоқыс орнының кез келген түрін жасауға;
- 3) кез келген құрылысты жүргізуге;
- 4) ағаштар мен бұталар егуге, мал азығын үюге, мал ұстауға, суат жасауға және т.б. тыйым салынған.

Аудан аумағы бойынша ӘЖ – 10 кВ, ӘЖ – 35 кВ және ӘЖ – 110 кВ ("Павлодарэнергосервис" АҚ) электр беру желісі өтеді.

Электр берудің әуе желісі үшін электр желісін қорғау және санитарлық қорғау аймақтары 35 кВ – 15 м, 110 кВ – 20 м дейінгі кернеумен арақашықтықта шеткі сымдар желісінің екі жағынан тік жазықпен шектелген жер телімі және әуе кеңістігі түрінде белгіленеді.

Электр желісін қорғау аймағына кіретін жер телімдері жер пайдаланушылардан алып қойылмайды және осы Ережені сақтаумен ауыл шаруашылығы жұмыстарын жүргізу үшін пайдаланылады.

Мыналарға тыйым салынады:

1. Барлық жер қазу жұмыстарын жүргізуге, ағаштар мен бұталар егуге және кесуге, малға арналған қоршау жасауға;
2. жүгімен және жүксіз жолдармен немесе 4-5 м астам жер бетімен машиналар мен механизмдердің жүріп өтуіне;
3. астық, сабан үю, қоқыс үюдің түрлі түрін жасауға.

Жерді ерекше жағдайлармен пайдалану тізімі және олардың өлшемдері 15 – кестеде көрсетілді.

5. Жерді ерекше шарттармен пайдалану аумақтарын аймақтарға бөлу

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2006 жылғы 10 қарашадағы " Республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың тізбесін бекіту туралы" N 1074 қаулысына сәйкес Ертіс өзенінің жайылмасы республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға жатады.

Ертіс өзені жайылмасындағы Успен ауданының аттамалы учаскелерінің 2008 жылғы 1 қарашадағы жағдай бойынша жалпы көлемі 3337 га (оның ішінде 293 га шабындық), оның ішінде Ақсу қаласы ауылдық аймақ жерінде – 2449 га (2211 га шабындық), Павлодар ауданы жерінде - 865 га (720 га шабындық).

Ерекше қорғалатын табиғи аумақ жерлерін аймақтарға бөлу деректері 18-кестеде келтірілді.

Ескерту.5-тарауға өзгеріс енгізілді - Павлодар облысы Успен аудандық мәслихатының 2011.10.27 N 215/41 (жарияланғаннан күннен кейін күнтізбелік 10 күн өткен соң қолданысқа енгізіледі) шешімімен.

6. Орман қоры жерін аймақтарға бөлу

Орман қоры жер санаты 1143 га құрайды, оның ішінде шабындық – 1,0 га, батпақ – 2,0 га. Орман екпелері ауданның биосфера және физика – географиялық ортасының елеулі құнды құрамдас бөлігі болып табылады.

Соңғы жылдары орман алқаптарына елеулі зияндар келтірілуде, рұқсатсыз орманды кесу және орман өрттері. Алдағы уақытта өртенген және иен жерлерге ағаш егу және тәртіпке келтіруді қолға алу қажет.

Қоршаған ортаны қорғаудың кешенді мәселесіне, сондай – ақ табиғат элементтерін адамның шаруашылық қызметінің жағымсыз әсерін жоюға бағытталған шаралар жүйесіне Павлодар – Лозовое автожолдары бойының мемлекеттік орман қорғау алқаптарының маңызы ерекше. Ауданда 227,0 га алаңға құрылған, олар микроклиматтық және гидрологиялық жағдайларды жақсартуға мүмкіндік туғызады. Успен ауылдық округі шекарасында жалпы көлемі 60,0 га босалқы жер қорынан орман жерлеріне ауыстыру есебінен орман қорының жерін ұлғайту болжанып отыр.

Орман қоры жерінің шекарасы бойына ені 2000 м қорғау аймағы белгіленді және оның аумағының экологиялық жүйесінің жағдайына және қалпына келтіруіне кері әсер ететін, кез келген қызмет аймағының шегінде тыйым салу және ерекше пайдалану тәртібі енгізілді.

Орман қоры жерін аймақтарға бөлу деректері 19 – кестеге енгізілді.

7. Су қоры жерін аймақтарға бөлу

Су көздерінде орналасқан суаттар, батпақтар, ағысты реттеуге арналған су шаруашылығы құрылыстары орналасқан жерлер, сондай – ақ су қорғау

аймақтары мен осы құрылыс белдеулері мен ішетін су жабдықтау бас саға жүйесін санитарлық қорғау аймақтарына бөлінген жерлер су қоры жерлері болып табылады. Су нысаналарын қорғау және қалпына келтіру, олардың гидрологиялық тәртібін және санитарлық жағдайын жақсарту жөніндегі бірінші дәрежелі мақсат – су қорғау аймағын және су нысаналары алқабын белгілеу, арзан табиғи шаралар жүргізу және су қорғау аймағы мен алқаптан шаруашылық және өзге де қызметінің арнайы тәртібін аумақта белгілеу болып табылады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің 2006 жылғы 21 ақпандағы N 33 "Су қорғау аймақтары және су нысаналары алқаптарын жобалау жөніндегі техникалық нұсқауды бекіту туралы" бұйрығына сәйкес су белдеулері бойына су қорғау аймақтары белгіленді. Өзендер мен көлдерге арналған 2 шаршы километрге дейін 300 м акватория, батпақ пен өзеннің қайнар көзі үшін – 50 м кем емес шаруашылық пайдалануға арналған күрделі жағдайлармен (Ертіс өзені) – 1000 м. Жер үсті және жер асты суларын ластанудан, бітеліп қалудан, сондай – ақ олардың тәртібін өзгертуден қорғауға жатады. Осыған байланысты, су қорғау ормандары мен бұталарын жоюға тыйым салынған.

Су қорғау аймақтарында мыналарға тыйым салынады:

- авиациялық химиялық жұмыстар жүргізуге;
- зиянкестермен, өсімдік және арамшөптермен күрес жүргізуде тыңайтқыштар мен химиялық құралдар қолдануға;
- топырақты тыңайту үшін көң суын пайдалануға;
- улы химикаттар, минаралдық тыңайтқыштар мен жанар – жағар май материалдары қоймаларын, мемлекет шаруашылығы құрылыстарын орналастыруға;
- техника жуу, қоқыс және көң тастайтын қондырғы, өндірістік және тұрмыстық қалдықтарды тастауға, техникаға жағар – жанар май құюға.

Шектелген шаруашылық қызметінің тәртібі белгіленген, су нысаналары мен су шаруашылық құрылыстарына іргелес су қорғау аймағы шегіндегі ені 20 м кем емес аймақ, су қорғау белдеуі болып табылады.

Жоғарыда айтылғандарға қосымша су қорғау белдеуі шегінде мыналарға тыйым салынады:

- жерді жүйелі жыртуға;
- малдың жазғы лагерін ұйымдастыруға және бағуға (дәстүрлі суат орнын пайдаланудан басқаға).

Су қорғау алқаптарын орман бұталары өсімдіктері орын алуы тиіс, су қорғау алқаптары шегіндегі жер телімдері су жабдықтау, рекреация, су және аңшылық шаруашылықты, егер су пайдалануға лицензиясы болса, нысаналарын орналастыруға ғана беріледі.

Ауданда ұсақ көлдер сияқты ірі өзендер де көп болғанмен, Успен ауданында су қорының жері 2008 жылғы 1 қарашаға анықталған жоқ.

Бүгінгі күні көлдердің алаңдары басқа жер санаттар жерлеріне жатады.

Аудан аймағында кішкентай көлдер сияқты үлкен көлдер де өте көп.

Сол сияқты Үлкен Әжболат көлінің көлемі 11544 га. Ол Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 21 маусымдағы N 521 қаулысымен ерекше экологиялық, ғылыми және мәдени маңызы бар қоршаған ортаны қорғау нысаналарына енгізілді.

Алдағы уақытта суға арналған (көлемі 40 га астам өзендер) орын алған жерлерді басқа жер санатынан су қоры жеріне ауыстыру болжанып отыр. Су қорына болжанған алаңның көлемі 22924 га құрайды (1 – қосымшаны қараңыз).

Су қоры жерінің серпіні мен аймақтарға бөліну деректері 21 және 24 – кестелерге енгізілді.

8. Босалқы жерлерді аймақтарға бөлу

Босалқы жерлерді негізінен бұрынғы кеңшарлар, қосалқы шаруашылықтар және басқа да ауыл шаруашылығы кәсіпорындарының құрамына кірген жерлер құрайды. N 4, 5, 6 кестелерде ұсынылған ауыл шаруашылығы алқаптарының сипаттамасын басшылыққа ала отыра, оларды болашақта ауыл шаруашылығы өндірісіне қайтару қажет. 2008 жылғы 1 қарашаға Успен ауданындағы босалқы жердің көлемі 180039 га (ауданның барлық көлемінің 33 пайызын) құрады, оның 135584 га (75 пайызы) – ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер.

Босалқы жерлер аудандағы барлық жер санатын кеңейту үшін жақсы резерв болып табылады. Келешекте ауыл шаруашылығының қажеттілігі үшін (10-кесте) шамамен 129,0 мың га жерді игеру көзделіп отыр.

Сондай – ақ жерді босалқы жер санатынан басқа жер санаттарына (су, орман қоры және елді мекендер жеріне) ауыстыру ұсынылуда.

Босалқы жер серпіні мен аймақтарға бөлінуі 23, 24 – кестелерде ұсынылды.

Жерді аймақтарға бөлу нәтижесінде "Ауданның жер қорын аймақтарға бөлу" 25 - құрама кестесі жасалды.

1 - кесте

Жер санаттары және алқаптар бойынша ауданның жер қорының 2008 жылғы 1 қарашадағы құрамы мен құрылымы

га		Оның ішінде				
Жер телімдерінің санаттары және жер	Меншік иелері мен ж е р					

р/н	пайдаланушыларының атауы	пайдаланушылардың саны	Жалпы ауданы	егістіктер	К ө п жылдық көшеттер	Тыңайған жерлер	Шабындықтар	Жайылы , барлығы
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Ауыл шараушылығы мақсатындағы жерлер	272	288077	156059		64747	1094	63039
1.1	Бау шаруалығын жүргізу және саяжай құрылысын салуға арналған азаматтардың жерлері							
1.2	Шаруа қожалығын (фермерлік) жүргізуге арналған азаматтардың жерлері	215	194718	100918		59845	1094	31449
1.3	Мемлекеттік емес ауыл шаруашылығы заңды тұлғаларының жерлері	55	91908	53870		4897		31420
1.3.1	оның ішінде шаруашылық серіктестіктер мен акционерлік қоғамдар	4	81578	45737		4897		29470
1.3.2	ауыл шаруашылық кооперативтері	-						
1.3.3	өзге де кәсіпорындар	51	10330	8133				1950
1.4	Мемлекеттік ауыл шаруашылығы заңды тұлғаларының жерлері	2	1451	1271		5		170
2	Елді мекен жерлері	22	76559	1163	35	6929		55447
2.1	Қалалар мен кенттер							
2.2	Ауылдық елді мекендер	22	76559	1163	35	6929		55447
2.2.1	Оның ішінде мыналар үшін азаматтардың меншігіндегі жерлері: жеке қосалқы шаруашылық жүргізуге	4675	1407	1025	35			203
2.2.2	жеке тұрғын үй құрылысын салуға							
2.2.3	өзге де мақсаттарға							
3	Өнеркәсіп, көлік, байланыс, қорғаныс және ауыл шаруашылығынан өзге де мақсатқа арналған жер	238	2269			10		

1.2	арналған азаматтардың жерлері	193306	173	155	30	68	9 / 450	-	6
1.3	Мемлекеттік емес ауыл шаруашылығы заңды тұлғаларының жерлері	90187	89	34	67	-	35 / 263	3	1
1.3.1	оның ішінде шаруашылық серіктестіктер мен акционерлік қоғамдар	80104	64	24	67	-	35 / 234	3	1
1.3.2	ауыл шаруашылық кооперативтері	-							
1.3.3	өзге де кәсіпорындар	10083	25	10			- / 29	-	1
1.4	Мемлекеттік ауыл шаруашылығы заңды тұлғаларының жерлері	1446					- / 5		
2	Елді мекен жерлері	64348	177	158	653	2543	4670 / 420	33	3
2.1	Қалалар мен кенттер	-							
2.2	Ауылдық елді мекендер	64348	177	158	653	2543	4670 / 420	33	3
2.2.1	Оның ішінде мыналар үшін азаматтардың меншігіндегі жерлері: жеке қосалқы шаруашылық жүргізуге	1263					144 / -		
2.2.2	жеке тұрғын үй құрылысын салуға								
2.2.3	өзге де мақсаттарға								
3	Өнеркәсіп, көлік, байланыс, қорғаныс және ауыл шаруашылығынан өзге де мақсатқа арналған жер	10	228	228		606	159 / 1155	-	1
4.	Жерді ерекше шарттармен пайдалану аймақтары								
4.1	Оның ішінде қорықтар, ұлттық табиғи парктер және ерекше қорғалатын табиғи аумақтарының өзге де нысаналары								
4.2	Емдеу – сауықтыру мақсатындағы								
4.3	Тарихи–мәдени мақсатындағы								

5	Орман қорының жері	1	1140		2				
6	Су қорының жері								
7	Босалқы жерлер	135584	728	324	556	24326	61 / 1673	316	1
8	Жерлердің жиыны	484882	2535	899	1308	27543	4934 / 3966	352	2
8.1	Оның ішінде аудан аумағы шегінен тыс пайдаланылатын жерлер	2948	76	22	55	126	- / 12		1
9	Өзге де аудандар, облыстар, мемлекеттердің жер пайдаланушылары пайдаланатын жерлер	4450	53	-	-	66	- / 18		7
10	Ауданның аумағы	486384	2512	877	1253	27483	4934 / 3972	352	2

2 - кесте

Жерді санаттарға бөлу серпіні (жыл басына)

МЫҢ ГА

р/с	Жер санаттары	1996 ж.	2001 ж.	2006 ж.	2009 ж.	1996 жылға 2008 жылғы өзгерістер (+,-)
1	Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер, барлығы	508,164	130,186	248,192	288,077	-220,087
	Оның ішінде:					
1.1	Азаматтардың бау шаруашылығын жүргізуіне және саяжай құрылысын салуына арналған жерлер	-	-	-	-	-
1.2	Азаматтардың шаруа қожалығын (фермерлік) жүргізуіне арналған жерлері	6,589	35,933	163,345	194,718	+188,129
1.3	Мемлекеттік емес ауыл шаруашылығының заңды тұлғаларының жерлері	500,001	91,247	83,373	91,908	-408,093
	Оның ішінде:					
	шаруашылық серіктестіктері мен акционерлік қоғамдар;	3,841	90,424	76,956	81,578	+77,737
	ауыл шаруашылық кооперативтері	-	0,823	-	-	-
1.4	Мемлекеттік емес ауыл шаруашылығының заңды тұлғалары	1,574	3,006	1,474	1,451	-0,123
2	Елді мекен жерлері	70,737	69,672	82,308	76,559	+5,822
	Оның ішінде ауылдық елді мекендер	70,737	69,672	82,308	76,559	+5,822
3	Өнеркәсіп, көлік, байланыс, қорғаныс және ауыл шаруашылығынан өзге де мақсатқа арналған жерлер	5,467	5,352	5,348	2,269	-3,198
4	Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерлері					
5	Орман қоры жері	1,243	1,243	1,170	1,143	-0,100

6	Су қоры жері					
7	Босалқы жерлер	22,585	346,191	211,069	180,039	+157,454
8	Жерлердің ЖИЫНЫ	608,196	552,644	548,087	548,087	-60,109
	Оның ішінде аудан шегінде пайдаланылатын жерлер	63,446	7,894	3,337	3,337	-60,109
9	Басқа да аудандар, облыстар, мемлекеттердің жер пайдаланушылары пайдаланатын жерлер	4,666	4,666	4,666	4,666	-
10	Ауданның аумағы	549,416	549,416	549,416	549,416	-

3 - кесте

Аудан бойынша ауыл шаруашылығы алқаптары аудандарының серпіні (жыл басына)

га

Ауыл шаруашылығы алқаптарының атауы	1996 ж	2001 ж	2006 ж	2009 ж	1996 жылға 2008 жылғы өзгерістер (+,-)
Егістік, барлығы	265820	123085	141045	180050	-85770
Оның ішінде суармалы	14379	348	348	348	-14031
Көп жылдық көшеттер	65	65	65	65	-
Тыңайған жерлер	31564	172030	154619	115614	+84050
Оның ішінде суармалы жүйемен		11445	11445	11445	11445
Шабындықтар	9913	6719	2932	2932	-6981
Оның ішінде жақсартылғандары	-	-	-	-	-
Жайылым	236152	186094	185447	185447	-50705
Оның ішінде суландырылғандары	161893	127074	126789	126789	-35104
Бақшалар		774	774	774	774
Барлық ауыл шаруашылығының алқаптары	543514	488767	484882	484882	-58632

4 - кесте

Құнарлылыққа әсер ететін қасиеттері бойынша ауыл шаруашылығы алқаптарының сипаттамасы

га

Мелиоративтік топ	Аудан бойынша барлығы			Ауыл шаруашылығы мақсатындағы және босалқы жерлер		
	а у ы л шаруашылығы алқаптары	оның ішінде шабындықтар	оның ішінде суармалы	а у ы л шаруашылығы алқаптары	оның ішінде шабындықтар	оның ішінде суармалы
Жалпы ауданы	484882	180050	348	420523	178887	348
Кері әсерлерге ұшырамағандар	163311	82823	348	159798	107332	348

Оның шінде шүбәсіз жарамдылары	163311	82823	348	159798	107332	348
Қиыршық тасты және тасты, барлығы						
Оның ішінде нашары						
орташа						
күшті						
Тұзданған, барлығы	15100			13877		
Оның ішінде нашары	1900			1299		
орташа	200			277		
күшті	13000			12301		
Сортанданған, барлығы	135898	25207		122952		
Оның ішінде нашары	36573	12603		29568		
орташа	9815	1801		9756		
күшті	89510	10801		83628		
Шайылған, барлығы						
Оның ішінде нашары						
орташа						
күшті						
Дефлирленген, барлығы	149211	66618		101926	67977	
Оның ішінде нашары	149096			73657		
орташа				28069		
күшті	115			200		
Су және жел эрозиясына ұшырағандар, барлығы						
Оның ішінде нашары						
орташа						
күшті						
Өте ылғалданған	17225	5402		16821	3578	
Батпақтанған	1710			1615		
Басқалары	2427			3534		

5 - кесте

Шабындықтардың мәдени–техникалық жай-күйі

Мәдени–техникалық жай-күйі	Аудан бойынша барлығы	Ауыл шаруашылығынан өзге де мақсаттарға арналған және босалқы жерлер (Ертіс өзенінің жайылымында орналасқан)
Жалпы ауданы	2932	2931

Оның ішінде түбегейлі жақсартылғаны		
таза	2303	2301
Бұталы, барлығы	440	440
Оның ішінде нашары		
орташа	440	440
күшті		
Тұздалған, барлығы	129	129
Оның ішінде нашары	72	72
орташа	44	44
күшті		
Улы өсімдіктер өскендері, барлығы		
Оның ішінде нашары		
орташа		
күшті		
Төмпешіктері барлары, барлығы	60	60
Оның ішінде нашары		
орташа	60	60
күшті		

6 - кесте

Жайылымдардың мәдени–техникалық жай-күйі

Мәдени–техникалық жай-күйі	Аудан бойынша барлығы	Ауыл шаруашылығы мақсатына арналған және босалқы жерлер (шаруа қожалықтары және басқалар)
Жалпы ауданы	185447	130000
Оның ішінде түбегейлі жақсартылғаны	38830	28600
Таза	121573	84502
Төбешіктері барлары, барлығы	326	307
Оның ішінде нашары	270	263
орташа	56	44
күшті		
Бұталы, барлығы	999	975
Оның ішінде нашары		
орташа	999	975
күшті		
Тұздалған, барлығы		
Оның ішінде нашары		

ұйымдастырмаған азаматтарға									
14-212-107	988	983	963						20
14-212-108	607	595	595						
14-212-110	1773	1581	473						1108
" Успен МТС" ЖШС									
14-212-107	365	364	364						
Успен ауылдық округі бойынша барлығы	23674	23367	11193			6677			5497
Оның ішінде ШҚ	19941	19844	8798			6677			4369
Ш а р у а қожалығын ұйымдастырмаған азаматтардың жерлері	3368	3159	2031						1128
ЖШС жерлері	365	364	364						
Қоңырезек ауылдық округі									
Шаруа қожалығы									
1 2	3	4	5	6	7	8	9	10	
14-212-116	1152	1148	321			579			248
14-212-117	6439	6407	2142			2000			2265
14-212-118	3385	3338	2319			702			317
14-212-119	4031	4015	2407			1605			3
14-212-123	6513	6504	2680			2545			1279
14-212-124	2155	2149	1653			496			
Ш а р у а қожалығын ұйымдастырмаған азаматтарға									
14-212-116	969	959	959						
14-212-117	828	828	828						
14-212-118	1081	1080	1075						5
14-212-119	421	420	370						50
14-212-123	84	84							84
"Галицкое" ЖШС									
14-212-116	3618	3611	3609						2
14-212-123	2083	2079	2076						3
14-212-124	4250	4214	3691						523
"ПАС" ЖШС 14-212-118	232	232				232			
Қоңырезек ауылдық округі	37241	37068	24130			8159			4779

бойынша барлығы								
Оның ішінде ШҚ	23675	23561	11522		7927			4112
Ш а р у а қожалығын ұйымдастырмаған азаматтардың жерлері	3383	3371	3232					139
ЖШС жерлері	10183	10136	9376		232			528
Равнополь ауылдық округі								
Шаруа қожалығы								
14-212-087	274	274	136		91			47
14-212-088	3787	3768	1110		2045			613
14-212-089	880	878	253		268		150	207
14-212-091	3537	3516	1000		1934			582
14-212-092	2714	2707	180		709			1818
14-212-093	1167	1160	429		427			304
14-212-094	1376	1362						1362
Ш а р у а қожалығын ұйымдастырмаған азаматтарға								
14-212-088	565	563	563					
14-212-093	249	244	244					
14-212-094	320	318	318					
"Успен МТС" ЖШС								
14-212-092	4561	4435	2333					2102
"Белоцерков" ЖШС								
14-212-021	1442	1438	699		699			40
Равнополь ауылдық округі бойынша барлығы	20872	20663	7265		6173		150	7075
Оның ішінде ШҚ	13735	13665	3108		5474		150	4933
Ш а р у а қожалығын ұйымдастырмаған азаматтардың жерлері	1134	1125	1125					
ЖШС жерлері	6003	5873	3032		699			2142
Тимирязев ауылы								
Шаруа қожалығы								
14-212-028	1809	1805	1767					38
14-212-029	3376	3275	2355		643		235	42

14-212-030	2122	2119	949		1170			
14-212-031	1886	1864	1013		73			778
14-212-032	4816	4808	3007		1404			397
14-212-033	3123	3122	250		2813			59
Тимирязев ауылы бойынша барлығы	17132	16993	9341		6103		235	1314
Оның ішінде ШҚ	17132	16993	9341		6103		235	1314
Богатырь ауылы								
Шаруа қожалығы								
14-212-011	1925	1920	912		1008			
14-212-012	2261	2251	1065		1186			
14-212-014	660	660			660			
Шаруа қожалығын ұйымдастырмаған азаматтарға								
14-212-011	404	403	321					82
14-212-012	100	100	100					
Богатырь ауылы бойынша барлығы	5350	5334	2398		2854			82
Оның ішінде ШҚ	4846	4831	1977		2854			
Шаруа қожалығын ұйымдастырмаған азаматтарға	504	503	421					82
Қаратай ауылы								
Шаруа қожалығы								
14-212-003	171	170			170			
14-212-004	1552	1546	762		559			225
14-212-005	2610	2607	1273		1173			161
14-212-006	2627	2621	1162		1415			44
14-212-007	1766	1763	604		1159			
Қаратай ауылы бойынша барлығы	8726	8707	3801		4476			430
Оның ішінде ШҚ	8726	8707	3801		4476			430
Қозықеткен ауылдық округі								
Шаруа қожалығы								
14-212-062	455	455	255		200			
14-212-065	3276	3266	2775					491
14-212-066	1543	1541	1541					
14-212-067	2784	2779	1383		967			429

14-212-068	2508	2480	1301	653		526
14-212-069	6939	6868	5774	596		498
14-212-071	6150	6068	3348	164		2556
"Белоцерков" ЖШС						
14-212-065	2947	2946	2619	327		
14-212-066	4103	3983	724			3259
Қозыкеткен ауылдық округі бойынша барлығы	30705	30386	19720	2907		7759
Оның ішінде ШҚ	23655	23457	16377	2580		4500
ЖШС	7050	6929	3343	327		3259
Ковалев ауылдық округі						
Шаруа қожалығы						
14-212-077	4144	4131	1890	2222		19
14-212-078	5371	5348	4710	635		3
14-212-079	4386	4377	4098	253		26
14-212-081	3554	3549	2838	709		2
14-212-082	2385	2380	2380			
14-212-083	4217	4205	1720	1252		1233
Шаруа қожалығын ұйымдастырмаған азаматтарға						
14-212-077	416	411				411
"Галицкое" ЖШС						
14-212-076	750	727				727
14-212-081	2267	2265				2265
14-212-082	1484	1480				1480
14-212-083	4327	4238	3938			300
Ковалев ауылдық округі бойынша барлығы	33301	33111	21574	5071		6466
Оның ішінде ШҚ	24057	23990	17636	5071		1283
Шаруа қожалығын ұйымдастырмаған азаматтардың жерлері	416	411				411
ЖШС жерлері	8828	8710	3938			4772
Надаров ауылдық округі						
Шаруа қожалығы						
14-212-018	1381	1378	998			380
14-212-019	1790	1769	1133	251		385

	14-212-035	152	151	151					
	14-212-135	3850	3820	1623		80			2117
	14-212-137	162	162						162
	14-212-140	153	150	50					100
	14-212-142	6865	6845	4413		1219			1213
	14-212-143	3795	3787	3584		203			
	14-212-144	1765	1743	478		475			790
	14-212-147	3612	3591	3414					177
	Ш а р у а қожалығын ұйымдастырмаған азаматтарға								
	14-212-143	643	636	636					
	14-212-144	171	170						170
	"ПАС" ЖШС жері								
	14-212-135	223	222	222					
	14-212-147	2230	2225	1760		251			214
	"Галицкое" ЖШС жері								
	14-212-141	200	198						198
	14-212-138	565	563						563
	14-212-019	1200	874						874
	14-212-020	1625	1350						1350
	14-212-155	2037	1820						1820
	Надаров ауылдық округі бойынша барлығы	32419	31454	18462		2479			10513
	Оның ішінде ШҚ	23525	23396	15844		2228			5324
	Ш а р у а қожалығын ұйымдастырмаған азаматтардың жерлері	814	806	636					170
	ЖШС жерлері	8080	7252	1982		251			5019
	Ольгинка ауылдық округі								
	Шаруа қожалығы								
	14-212-053	422	419			409			10
	14-212-054	5899	5524	2025		932			2567
	14-212-055	3820	3594	1086		1718			790
	14-212-056	1937	1926	855		1071			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	14-212-057	1401	1397	275		1122			
	14-212-058	5218	5423	820		4311		237	55

Ш а р у а қожалығын ұйымдастырмаған азаматтарға.							
14-212-058	256	255	255				
Ольгинка ауылдық округі бойынша барлығы	18953	18538	5316	9563		237	3422
Оның ішінде ШҚ	18697	18283	5061	9563		237	3422
Ш а р у а қожалығын ұйымдастырмаған азаматтарға	256	255	255				
Новопокров ауылдық округі							
Шаруа қожалығы							
14-212-017	3180	3175	3125	50			
14-212-129	180	178					178
14-212-132	1348	1345	868	477			
"Галицкое" ЖШС жері							
14-212-120	2066	2054		700			1354
14-212-129	1500	1459					1459
14-212-130	25925	25778	23702	2076			
14-212-131	2033	2030					2030
14-212-132	8925	8900					8900
Новопокров ауылдық округі бойынша барлығы	45157	44919	27695	3303			13921
Оның ішінде ШҚ	4708	4698	3993	527			178
ЖШС	40449	40221	23702	2776			13743
Лозовое ауылдық округі							
Шаруа қожалығы							
14-212-037	5	5					5
14-212-038	577	548	19	523			6
14-212-039	620	620	47	455			118
14-212-040	2422	2417	317	1288			812
14-212-041	398	396	38	50			308
14-212-042	591	581	131	136			314
14-212-044	1480	1459		1459			
14-212-045	3182	3172	1326	1846			
14-212-046	2225	2211	1582	608			21
Ш а р у а қожалығын							

		жайылым	12345	0,5	5	2400	5,6	11,1
		шабындық	237	0,5	5	2400	13,1	27,7
Қоңырөзек ауылдық округі	қызыл қоңыр	егістік	24204	0,5	5	2400	16,9	16,5
		тыңайған жерлер	9219	0,5	5	2400	16,9	16,5
		жайылым	17312	0,5	5	2400	5,6	11,8
Равнополька ауылдық округі	қызыл қоңыр	егістік	9131	0,5	5	2400	16,9	14,5
		тыңайған жерлер	19081	0,5	5	2400	16,9	14,5
		жайылым	13976	0,5	5	2400	5,6	8,6
		шабындық	150	0,5	5	2400	13,1	30,3
Қаратай ауылы	қызыл қоңыр	егістік	5503	0,5	5	2400	16,9	18,7
		тыңайған жерлер	8151	0,5	5	2400	16,9	18,7
		жайылым	10556	0,5	5	2400	5,6	11,3
Тимирязев ауылы	қызыл қоңыр	егістік	13512	0,5	5	2400	16,9	11,7
		тыңайған жерлер	10446	0,5	5	2400	16,9	11,7
		жайылым	11721	0,5	5	2400	5,6	11,5
Успен ауылдық округі	қызыл қоңыр	егістік	13517	0,5	5	2400	16,9	16,5
		тыңайған жерлер	13887	0,5	5	2400	16,9	16,5
		жайылым	20167	0,5	5	2400	5,6	8,5
Табылжан ауылы	қызыл қоңыр	егістік		-	-	-	-	-
		жайылым	3550	-	-	-	-	-

9 - кесте

Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлердің динамикасы

га

Алқаптардың құрамы	Жылдар				1996 ж. сұлба әзірлемесін жасау жылдарындағы өзгерістер (+,-)
	1996 ж	2001 ж	2006 ж	2009 ж	
Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер	508164	130186	248192	288077	-220087
Ауыл шаруашылығы алқаптары, барлығы:	481339	127713	245755	284939	-196400
олардың ішінде:					

егістік	264757	79649	120743	156059	-108698
о.і.суармалы	14379	348	348	348	
Көп жылдық көшеттер	30	-	-	-	-30
о.і. бау - бақшалар	23				
Тыңайған жерлер	31564	11701	74285	64747	-33183
о.і. суармалы жүйемен					
шабындықтар	9912	1710	819	1094	-8818
жайылым	175056	34653	49908	63039	-112017
о.і. жақсартылғаны	26715	9683	14133	20152	-6563
суландырылғаны	113680	23738	27553	25690	-87990
бақшалар					
Басқа жерлер	26825	2473	2473	3138	-23687
Оның ішінде:					
Ағаш тұқымдас бұта көшеттері	1545	177	233	262	-1283
Су мен батпақтарға арналған	9713	846	587	165	-9548
Бүлінген жерлер	324	34	34	3	-321

10 - кесте

Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді аймақтарға бөлу

га

Жерді пайдалану тәртібі	Барлық жерлер	А у ы л шаруашылығы алқаптары	Оның ішінде		
			Егістік Тыңайған жер	шабындықтар	жайылым
2008 жылғы 1 қарашадағы есеп бойынша ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерінің ауданы	288077	284939	$\frac{156059}{64747}$	1094	63039
Оның ішінде					
Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлердің аумағын дағдылы тәртіппен пайдалану	266077	270139			57539
Қала маңындағы аймақтарға кірген, ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлердің аумақтары					
Жерді ерекше шарттармен пайдалану аймақтары (меншік иелері мен жер пайдаланушылардан алып қоюсыз)	22000	14800			5500
Төменде аталғандарды дамытуға арналған ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлердің аумағын резервте сақтау					
елді мекендер					
табиғи - қорық қоры					

Ауыл шаруашылығы өндірісімен байланысты емес, өнеркәсіп, көлік және өзге де мақсаттарға арналған					
Төмендегілерден басқа:					
Ауыл шаруашылығын жүргізуге үшін жарамды жер қорының аумағы	129388	129388	$\frac{22828}{43928}$	1837	62632
оның ішінде арнайы жер қоры					
Ауылдық жерде пайдалануға мүмкін болатын, өзге де жерлердің аумағы					
Оның ішінде өнеркәсіп, көлік және ауыл шаруашылығынан өзге де мақсаттарға					
Орман қоры					
Су қоры					
Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлердің болжанған алаңының жиыны	417465	414327	$\frac{178887}{108675}$	2931	125671

11 - кесте

Елді мекен жерлерінің динамикасы

га

Алқаптар құрамы	Жылдар				1996 ж. сұлба әзірлемесін жасау жылдарындағы өзгерістер (+,-)
	1996 ж.	2001 ж.	2006 ж.	2009 ж.	
Елді мекендердің жалпы көлемі	71863	69672	82308	76559	+4696
Оның ішінде ауылдық елді мекендер, барлығы	71863	69672	82308	76559	+4696
Оның ішінде алқаптардың құрамы бойынша					
Егістік/бақшалар	$\frac{1063}{-}$	$\frac{1063}{-}$	$\frac{1063}{774}$	$\frac{1163}{774}$	$\frac{+ 1}{-} 0 0$
Көп жылдық көшеттер	35	35	35	35	
Тыңайған жерлер			6819	6929	+6929
Шабындықтар	-	-	-	-	
Жайылым	58271	56205	61264	55447	-2824
Барлық ауыл шаруашылық алқаптары	59369	58077	69955	64348	-4979
Ағашты-бұталы көшеттер	324	123	206	177	-147
Су мен батпақтарға арналған	2295	2549	3196	3361	+1066
Аландарға, жолдарға арналған	3962	270	426	420	-3542
Құрылыстарға арналған	1943	4687	4687	4670	+2727
Бүлінген жерлер	23	33	33	33	+10
Өзге де жерлер	3947	3933	3805	3715	-232

Елді мекен жерлерін аймақтарға бөлу

(га)

р/ н	Ауылдық (селолық) елді мекен жерлерінің атауы	Алаңы	Қосымша жерді қажет етеді					Оның ішінде ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлердің есебінен
			Барлығы	Тұрғын үй құрылысы	Өндірістік және әлеуметтік құрылыс	Жеке қосалқы шаруашылық жүргізу	Жеке мал жайылымы	
1	Богатырь ауылы	3266						
2	Қозыкеткен ауылдық округі	4133						
3	Ковалев ауылдық округі	3083	591				591	591
4	Лозовое ауылдық округі	5970						
5	Надаров ауылдық округі	4729	636				635	635
6	Новопокров ауылдық округі	4150						
7	Ольгинка ауылы	5945	536				536	536
8	Қоңырөзек ауылдық округі	12464	1481				1481	1481
9	Равнополь ауылдық округі	8148						
10	Қаратай ауылы	4926						
11	Тимирязев ауылы	4571						
12	Успен ауылдық округі	10977	1085				1085	1085
13	Табылжан ауылы	4197						
	Аудан бойынша барлығы:	76559	4329				4329	4329

14 - кесте

Өнеркәсіп, көлік, байланыс, қорғаныс жері және ауыл шаруашылығынан өзге мақсатқа арналған жерлердің динамикасы

Алқаптың құрамы	Жылдар				1996 ж.сұлба әзірлеу жылғы өзгерістер (+,-)
	1996 ж.	2001 ж.	2006 ж.	2008 ж.	
Өнеркәсіп	3779	3779	3775	559	-3220
Автомобиль көлігі	1411	1204	1204	1259	-152
Теміржол көлігі	-	81	81	23	+23
Байланыс		2	2	14	+14
Басқа да ауыл шаруашылығына арналмаған кәсіпорындар	277	286	286	414	+137
Барлығы:	5467	5352	5348	2269	-3198

15 - кесте

Жерді ерекше шарттармен пайдалану аймақтары

Қорғалатын нысаналар атауы (түрлері)	Ұзындығы	Алқаптың ені, м	Алаңы, га	
			барлығы	Оның ішінде а / ш мақсатындағы жерлерінде
Автомобиль жолдарына бөлініп берілген белдеуге іргелес жатқан, орман қорғау аймақтары, оның ішінде:				
Т а б ы л ж а н а у ы л ы	69,5		227,0	68,2
Р а в н о п о л ь а / о	1,9	18-66	7,6	2,3
Н а д а р о в к а а / о	0,9	14-19	1,6	0,5
У с п е н а / о	6,8	21-70	17,1	5,1
Қ о з ы к е т к е н а / о	12,4	23-68	61,1	18,3
К о в а л е в к а а / о	21,3	21-67	77,0	23,1
Л о з о в к а а / о	11,5	10-61	30,5	9,2
Богатырь ауылы ауылдық округтері аумақтарында	12,4	18-33	27,6	8,3
	2,3	19-22	4,5	1,4
2. Қорғау аймақтары:	86	2000	21159,1	6348
- мемлекеттік орман қоры	75,2	2 / 2	30,1	9
- байланыс желісі (жер асты кабелі)	384	20 / 20	1536	461
- электр тартудың желілері				
- автомобиль жолдары:				
1. "Павлодар облысының коммуналдық шаруашылық, көлік және коммуникациялар департаменті" ММ	236,7	30 / 30	1420	426

2. "ҚР ККМ көлік инфрақұрылымы комитеті Павлодар облыстық басқармасы" ММ	97,3	50 / 50	973	292
3. Су күзету аймақтары мен белдеулері, оның ішінде: - шағын көлдер мен өзендерге арналған (2 шаршы метрден б а с т а п) - батпақ және өзендерге арналған (2 шаршы метрден бастап)		5 0 0	21987	6 5 9 6
		300	21477	6 4 4 3
Аудан бойынша барлығы:			43373,1	13012,2

16 - кесте

Ластанған және бүлінген жерлердің консервациясы

га

Нысаналардың атауы	Жер алаңы, га		консервациялау себебі	Ұсынылған шаралар
	консервацияланғаны	Консервацияға жататындар		
Успен а. о. Образцовка б. е.м.	87		бұрынғы елді мекен	қайта қалпына келтіру
Ольгина а.о. Наташино б. е.м.	104		бұрынғы елді мекен	қайта қалпына келтіру
Ольгина а. о. Борисовка б. е.м.	116		бұрынғы елді мекен	қайта қалпына келтіру
Ковалев а. о. Боярское б. е.м.	36		бұрынғы елді мекен	қайта қалпына келтіру
Надаров а. о. Милорадовка б. е.м.	73		бұрынғы елді мекен	қайта қалпына келтіру
Надаров а. о. Ульяновка б. е.м.	112		бұрынғы елді мекен	қайта қалпына келтіру
Надаров а. о. Крупское б. е.м.	32		бұрынғы елді мекен	қайта қалпына келтіру
Ковалев а. о. Чайковка б. е.м.	5		бұрынғы елді мекен	қайта қалпына келтіру
Аудан бойынша барлығы	576		бұрынғы елді мекен	қайта қалпына келтіру

Ескерту: ұсынылған шаралар – бүлінген жерлерді қайта қалпына келтіру жобасын жасау және алдағы уақытта оларды тағайындалуы бойынша пайдалану қажет.

17 - кесте

Өнеркәсіп, көлік, байланыс, қорғаныс және ауыл шаруашылығынан өзге де мақсатқа арналған жерлерді аймақтарға бөлу

	N 25 кәсіптік мектеп	22	25				
	Азаматтық авиация	20					
	Аудан бойынша барлығы:	2269	10	2451	2451		

18 - кесте

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жерін, сауықтыру, рекреациялық және тарихи – мәдени мақсаттағы жерлерді аймақтарға бөлу

га.

Табиғи – қорық қоры нысаналарының атауы	Жалпы ауданы	Ауыл шаруашылығы алқаптары	Оның ішінде		Тағайындауы	Қорғау тәртібі және шаруашылық қызмет	Қорғау аймақтарын белгілеу (меншік иелері мен жер пайдаланушылардан алып қоюсыз)	
			Ерекше қорғалатын табиғи аумақ жерлерінің құрамы	Өзгертетін жерлердің құрамы			Барлығы	Оның ішінде ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер
Аттамалы учаскелер (жайылма)	3337	2931	3337	-	Шөп шабуға, шөпті уақытша үю мен тасуға арналған	шектеулі		
Үлкен Әжболат көлі	11544	-	11544	-		шектеулі	578	388
Аудан бойынша барлығы:	14881	2931	14881				578	388
Болжанғаны								
Аудан бойынша барлығы:								

19 - кесте

Орман қоры жерлерінің серпіні

га.

Алқап түрлері	Жылдар				1996 ж. сұлба әзірлемесін жасау жылдарындағы өзгерістер (+,-)
	1996 ж.	2001 ж.	2006 ж.	2008 ж.	
Жалпы көлемі	1243	1243	1170	1143	-100
егістік					
Көп жылдық көшеттер					
Тыңайған жер					
Шабындықтар	1	1	1	1	
Жайылым					
Оның ішінде суландырылғаны					
Барлық ауыл шаруашылық алқаптары	1	1	1	1	
Орман алаңдары	1242	1167	1167	1140	-102
Оның ішінде орманмен жабылғандары	1145	1145	1145	1076	-69
Орманмен жабылмағандары	22	22	22	64	+42
Күмәнсіз дақылдар	75	75	-	-	-75

20 - кесте

Орман қоры жерін аймақтарға бөлу

га.

Мақсатты тағайындауы	Жалпы ауданы	Ауыл шаруашылығы алқаптары	Барлық жайылымдар	Барлық шабындықтар	Басқалары	Орман алаңдары
Есеп бойынша орман қорының жері, барлығы	1143	1		1	2	1140
Оның ішінде қажеттіліктер үшін берілгендер:						
Қорықтар және басқа да нысаналар	1143	1		1	2	1140
Ауыл шаруашылығына арналған						
Орман қорының жалпы алаңдарынан төмендегілер үшін резервте сақталғандар:						
а) табиғи - қорық қорын құру;						
б) өнеркәсіп, көлік нысаналары және т.б.						
в) елді мекендер						
г) ауыл шаруашылығына пайдалануға (алып қоюсыз)						

Одан басқа, аумақтардың басқа жер санатынан орман қорының құрамына берілуі	60	-	-	-	-	60
Болжанған орман қоры алаңының жиыны	1203	1		1	2	1200

20 - кестеге қосымша

Орман қоры жерінің құрамына беру үшін ұсынылған жер телімдерінің тізілімі

Учаскенің N	Кадастрлық тоқсанның N	Учаскенің орналасқан орны	Ауданы, га
1	110	Успен ауылдық округі	1,1
4	110	Успен ауылдық округі	1,0
5	110	Успен ауылдық округі	1,0
7	110	Успен ауылдық округі	1,0
9	110	Успен ауылдық округі	1,7
10	110	Успен ауылдық округі	1,0
11	110	Успен ауылдық округі	15,2
12	110	Успен ауылдық округі	0,8
13	110	Успен ауылдық округі	2,2
14	110	Успен ауылдық округі	2,2
19	110	Успен ауылдық округі	0,7
итого			27,9
1	111	Успен ауылдық округі	0,7
3	111	Успен ауылдық округі	1,4
6	111	Успен ауылдық округі	1,0
8	111	Успен ауылдық округі	0,5
15	111	Успен ауылдық округі	3,3
16	111	Успен ауылдық округі	3,6
17	111	Успен ауылдық округі	1,5
18	111	Успен ауылдық округі	1,4
20	111	Успен ауылдық округі	1,7
21	111	Успен ауылдық округі	1,7
22	111	Успен ауылдық округі	0,2
23	111	Успен ауылдық округі	0,2
24	111	Успен ауылдық округі	2,3
25	111	Успен ауылдық округі	0,5
26	111	Успен ауылдық округі	11,4
27	111	Успен ауылдық округі	0,7
жиыны			32,1

барлығы					60,0
---------	--	--	--	--	------

21 - кесте

Су қоры жерінің серпіні

мың га

Алқап түрлері	1996 ж.	1991 ж.	2006 ж.	2008 ж.	1996 ж. сұлба әзірлемесін жасау жылдарындағы өзгерістер (+,-)
Жалпы ауданы					
Оның ішінде:	Деректер жоқ				
Ауыл шаруашылығы алқаптары					
Суға арналған					
Оның ішінде: өзендерге					
көлдерге					
жасанды су қоймаларына					
Басқа да алқаптар					

22 - кесте

Су қоры жерін аймақтарға бөлу

га

Мақсатты тағайындалуы	Жалпы ауданы	Оның ішінде ауыл шаруашылығы алқаптары
Су қорының жері, барлығы	-	
Су қорғау аймақтары мен белдеулері	21987	6596
Оның ішінде:		
Су қоры құрамында		
өзге де алқаптар жерінде	21987	6596
оның ішінде ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер		
Су қоры жері мыналарға берілуі мүмкін:	-	-
табиғи қорық қорын дамыту үшін		
қажеттіліктер үшін:		
ауыл шаруашылығы		
орман шаруашылығы		
балық және аңшылық шаруашылық		
Босалқы жерден су қорының құрамына беру ұсынылды	22924	-
Су қорының болжанған алаңының жиыны	22924	-

Су қоры жерінің құрамына беру үшін ұсынылған су нысаналарының тізілімі

22 – кестеге қосымша

Су бос емес ауданды су астында, га	Су нысаналарының аты	Суы бар алаң, га
Успен ауылдық округі		
1	Клевкино көлі	110
2	Қонжұбаев көлі	536
3	Купальное көлі	95
4	ж/учаскеге арналған көл	45
ЖИЫНЫ		786
Богатырь ауылы		
5	Шаған көлі	210
6	Саксор көлі	160
7	Саксор көлі	100
ЖИЫНЫ		470
Қоңырезек ауылдық округі		
8	Клевкино көлі	426
Қозыкеткен ауылдық округі		
9	Қозыкеткен а. оңт. с. көл	90
10	Қозыкеткен а. солт. шығ. көл	46
11	Травянка а. оңт. көл	47
ЖИЫНЫ		183
Ковалев ауылдық округі		
12	Жамбайсор көлі	160
Қаратай ауылы		
13	Қарасуык көлі	140
14	Қарасу көлі	59
15	көл	45
ЖИЫНЫ		244
Лозов ауылдық округі		
16	Құлақсор көлі	410
17	Бұрла көлі	128
18	Осолодочное көлі	1362
19	Лозовое а. оңт. қарай су қоймасы	66
20	Айнақ (кіші) көлі	138
21	Айнақ (үлкен) көлі	900
22	Жамбайсор көлі	105
ЖИЫНЫ		3109
Надаров ауылдық округі		
23	Божманов көлі	180

24	Мартынов көлі	42
25	ж/учаск. арналған көл	220
26	ж/учаск. арналған Сусар көл	170
ЖИЫНЫ		612
Равнополь ауылдық округі		
27	ж/учаск. арналған Балқазы көлі	207
28	Қадырбай көлі	194
29	Зеркальное су коймасы	240
30	Ақкөл көлі	50
31	ур. Қанапия	44
32	су коймасы	75
33	су коймасы	65
34	су коймасы	65
ЖИЫНЫ		940
Табылжан ауылы		
35	Шелекті көлі	134
36	Үлкен Табылжан көлі	1250
37	Кіші Табылжан көлі	1160
38	Сусор көлі	90
ЖИЫНЫ		2634
Тимирязев ауылы		
39	Қарабура көлі	48
40	Шөптікөл көлі	55
ЖИЫНЫ		103
Новопокров ауылдық округі		
41	Кіші Әжболат көлі	715
42	Стеклоанное көлі	72
ЖИЫНЫ		787
Ольгинка ауылдық округі		
43	Қызылқашар көлі	120
44	Наташино көлі	90
45	ур. Дөңгелсор көлі	77
46	ж/учаскеге арналған Балқазы көлі	160
47	ж/учаскеге арналған Қассор көлі	85
48	ж/учаскеге арналған көл	88
49	ж/учаскеге арналған көл	88
ЖИЫНЫ		796
50	үлкен Әжболат көлі	11544
51	Баир МҚА көлі	82
52	Аудтұтынуодағының бұрынғы аумағындағы (көл)	48
БАРЛЫҒЫ		22924

23 - кесте

Жер қорының серпіні

га

Алқап түрлері	1996 ж.	2001 ж	2006 ж	2009 ж	1996 ж. әзірleme мен сұлба жасау жылдарындағы өзгерістер (+,-)
Жалпы алаңы	22585	346191	211069	180039	+157454
Ауыл шаруашылығы алқаптары	2333	302394	168589	135584	+133251
олардың ішінде:					
Егістік	-	42373	19239	22828	+22825
о.і. суармалы жүйемен					
Көп жылдық көшеттер	-	30	30	30	-
Тыңайған жер	-	160319	73505	43928	+43928
Шабындықтар	-	5008	2112	1837	+1837
Жайылым	2333	94664	73703	66961	+64628
О.і. жақсартылғаны	-	17689	13064	7794	+7794
суландырылғаны	1123	57260	53345	56270	+55147

24 - кесте

Жер қорын аймақтарға бөлу

га.

Нысаналы мақсаты	Жалпы алаңы , га	Оның ішінде ауыл шаруашылығы алқаптары
Барлық жер қоры	180039	135584
о.і. в т.ч. арнайы жер қоры	-	-
Басқа жер санатына ауыстыруға ұсынылған жер қорлары, оның ішінде:	156701	126685
- ауыл шаруашылығы жеріне	129388	122919
- су қоры жеріне	22924	-
- орман қоры жеріне	60	-
- елді мекендер жеріне	4329	3766
Болжанған қор алаңының жиыны	23338	8899

25 - кесте

Ауданның жер қорын аймақтарға бөлу

га

--	--	--

Жер санаттары	Кейінгі алаңы	о.і. ауыл шаруашылығы алқаптары
1. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер, оның:	417465	4 1 4 3 2 7
- ауыл шаруашылығын ұйымдастыру үшін жерлердің аумақтарын әдеттегі тәртіппен пайдалану	384067	3 8 1 1 8 1
- жерлердің аумақтарын ерекше жағдаймен пайдалану	33398	33146
2. Елді мекен жерлері	80888	68114
3. Өнеркәсіп, көлік, байланыс және ауыл шаруашылығынан өзге мақсатқа арналған жерлер	2269	10
4. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жері (жер пайдаланушылардың алып қою 1, 7 тармақтарда есепке алынған)	-	-
5. Орман қорының жері:	1203	1
Оның ішінде:	-	-
ауыл шаруашылығына пайдалану мүмкіндігі бар жерлердің аумақтары	-	-
6. Су қорының жері	22924	-
7. Босалқы жер (бөлінбеген)	23338	8899
Аудан бойынша барлығы:	548087	491351